

ΡΟΒΕΡΤΟΣ ΧΑΜΕΡΛΙΓΓΙΟΣ

[1830 — 1889]

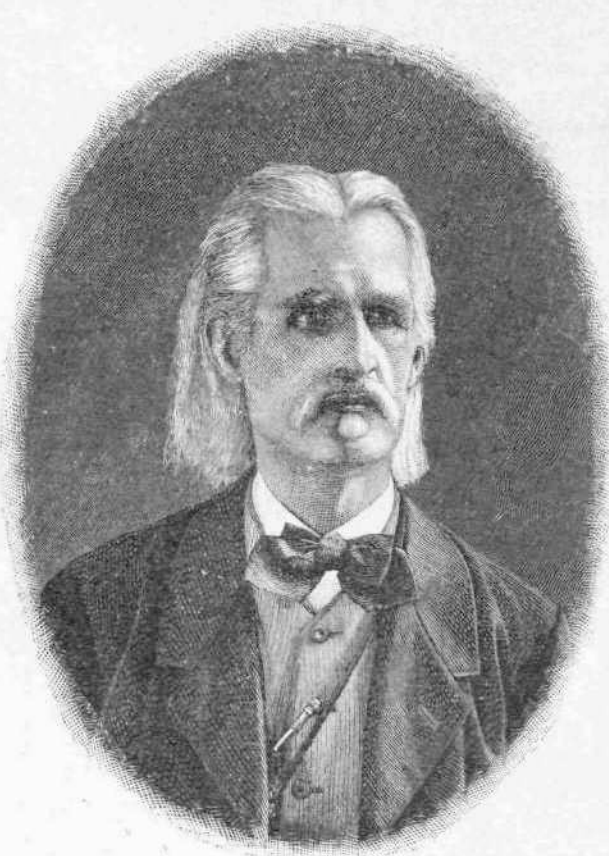
Τὸ ὄνομα τοῦ Ροβέρτου Χαμερλιγγίου ὄλως ἄγνωστον τέως παρ' ἡμῖν ἐποίησε γνώριμον ἡ «Ἀσπασία», ἐν τῶν ἐξόχων ἔργων τοῦ γερμανικοῦ Παρνασοῦ, ὑπερκατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐπεφάνη ἑλληνικὴν στολὴν περιβεβλημένον. Ἄλλὰ τὸ ἔργον τοῦτο, καίπερ ἐλέγχον πανταχοῦ τὴν ποιητικὴν φύσιν τοῦ συγγραφέως, ὡς φέρον κατ' ἀνάγκην τὸ ἔνδυμα τῆς μυθιστορίας, ἴσως ἕκαμέ τινες νὰ νομίσωσιν, ὅτι ὁ γράψας αὐτὸ εἶναι μυθιστοριῶν συγγραφεὺς, καὶ δὴ ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἐν τῇ ἀνελιζομένῃ τῶν περιπετειῶν τῶν ἥρώων αὐτῶν τοῦτο μάλιστα ἐπιδιώκουσι, νὰ ζωγραφήσωσι πιστῶς τὸν βίον, τὰ ἔθιμα καὶ νόμιμα καὶ καθ' ὅλου τὴν παιδείαν λαοῦ τινος ἐν ὠρισμένη ἐποχῇ, οἷος ὁ Ἑβραεὺς. Ἄλλ' ὅμως πλανῶνται, οἱ ταῦτα νομίζοντες· διότι ὁ Χαμερλιγγίος ἦτο ποιητὴς, καὶ δὴ ἐκ τῶν μεγαλοφυῶν καὶ ιδιοφυῶν ἐκείνων, ὧν τὰ μὲν ὀνόματα χρυσοῖς ἀναγράφονται γράμμασιν ἐν ταῖς δέλταις τῆς ἱστορίας τῆς ποιήσεως, τὰ δ' ἔργα ὑπερπηδῶντα, τὰ στενὰ ὄρια τῆς χώρας, ἐξ ἧς κατάγονται, κοινὸν κτῆμα γίνονται πάντων τῶν ἀνθρώπων. Καὶ δικαίως· διότι, ὡς ὁ ἥλιος φωτίζει καὶ θερμαίνει πάντας τοὺς ἀνθρώπους, οὕτω καὶ τὰ ἔργα τῶν μεγάλων ποιητῶν, ἀθάνατα μνημεῖα τῆς θείας δυνάμεως τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, θερμαίνουσι καὶ φωτίζουν, ὡς φαεινοὶ ἀστέρες, τὸν νοῦν καὶ τὴν πρὸς τὸ καλὸν καὶ ἀληθὲς

ὀργῶσαν ψυχὴν πάντων τῶν ἀνθρώπων πάσης φυλῆς.

Ἄπο τῆς νεανικῆς ἡλικίας ἐπιχαρῆς, σθεναρᾶ, ὑψηπῆς καὶ καλλιμόρφος προβάσα ἡ

νεαρὰ ἐτι Μοῦσα τοῦ Χαμερλιγγίου πρωίμως εἴλκυτεν ἐφ' αὐτὴν τὴν προσοχὴν καὶ τῶν μεγάλων κριτικῶν τῶν χρόνων ἐκείνων καὶ τῶν φιλομύσων ἀναγνωστῶν τῆς Γερμανίας. Ἄλλὰ τὴν προσήκουσαν αὐτῇ ἐμπρεπῆ θέσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ποιήσεως κατέλαβεν, ἀφ' οὗ ἀνδρωθεῖσα κατέλιπε τὴν λυρικὴν καὶ ἐπὶ τὴν ἐπικὴν ἐστράφη ποιήσιν.

Ἐν ᾧ χρόνῳ οἱ τῆς νέας σχολῆς τοῦ ὑγινοῦς νοῦ, du bon sens, ὡς οἱ Γάλλοι αὐτὴν καλοῦσιν, ἐκήρυττον, ὅτι τὸ ἐπικὸν εἶδος τῆς ποιήσεως εἶνε ἀπρηχαιωμένον τι καὶ νεκρὸν καὶ ὅτι τὸ δένδρον τῆς ἐπικῆς ποιήσεως ξηρανθὲν ἀντικατεστάθη ὑπὸ τῆς μυθιστορίας ἐν ᾧ χρόνῳ οἱ περὶ τὰ γερμα-

Robert Hamling

νικὰ γράμματα σπουδαζόντες ἔμελλον νὰ κυλίσωσι τὸν λίθον, ἵνα σφραγίσωσι τὸν τάφον τοῦ ἔπους, αἴφνης ἐπεφάνησαν ὡς ἀληθῆς καὶ ζῶσα ἔνστασις ἔπη τινά, ἐν οἷς ὑπέροχον θέσιν κατέλαβον δύο τοῦ Χαμερλιγγίου ἔπη. Ταῦτα δ' οὐ μόνον κατέδειξαν, ὅτι δύναται ἐτι ν' ἀνήσῃ ἡ ἐπικὴ ποίησις, ἀλλὰ καὶ ἀπέδειξαν τὸν Χαμερλιγγίον ὡς τὸν μόνον δυνάμενον διὰ τῆς μεγαλοφυῆς καὶ ιδιοφυῆς αὐτοῦ νὰ καλλιεργήσῃ καὶ προαγάγῃ αὐτὴν ἐν τῷ πνεύματι τῶν νεωτέρων χρόνων. Ἄληθως δ' ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως

των ἐπῶν τούτων οὐ μόνον προσφιλέστατος καὶ γνωριμώτατος εἰς πάντας τοὺς Γερμανοὺς ἐγένετο ὁ καὶ ἄλλως γνωρίμος ἤδη ποιητής, ἀλλὰ καὶ τοσοῦτον ἐθαυμάσθη, ὥστε νέον μὲν Ὀμηρον ἀπεκάλεσαν αὐτὸν ἐν ὑπερβολῇ βεβαίως τοῦ θαυμασμοῦ οἱ λάτραι καὶ θιασῶται τῆς Μούσης αὐτοῦ, ἐπικὸν δὲ Σαίξπηρον δικαιοτέρον οἱ μέτριοι ἐν ταῖς κρίσεσι, πάντες δὲ, καὶ δὴ καὶ αὐτοὶ οἱ φθονερώς πρὸς τὴν δόξαν αὐτοῦ διακειμένοι καὶ ἀμειλίχτως τὸν ἐπισκιάσαντα αὐτοὺς καταδιώξαντες ἀνωμολόγησαν, ὅτι ὁ πρῶτος μὲν τῶν ἐν Αὐστρίᾳ Γερμανῶν ποιητῶν ἦτο ὁ Χαμερλίγγιος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γρίλλπαρτσέου οὐδενὸς δὲ δευτέρου καὶ τῶν ἐν Γερμανίᾳ, ὧν ὀλίγοι ἔχουσι νὰ ἐπιδειξῶσιν ἔργα ἄξια νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Οὐ μόνον δ' ἐν Γερμανίᾳ καὶ Αὐστρίᾳ ἐθαυμάζετο νῦν τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ, ἀλλ' ὑπερηθῆσαν τὰ στενὰ ὄρια τῶν χωρῶν τούτων καὶ ἐξῶ γνωριμώτατον ἐγένετο, καὶ ἐν Ρωσίᾳ καὶ Δανιμαρκίᾳ, καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ, καὶ ἐν Γαλλίᾳ, καὶ ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ ἐν Πολωνίᾳ, καὶ ἐν Ὀλλανδίᾳ. Διότι καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ σχεδὸν πάντα μετεφράσθησαν εἰς τὰς γλώσσας τῶν χωρῶν τούτων καὶ πραγματεῖαι παντοῖαι καὶ περὶ τοῦ βίου καὶ περὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ ἐγράφησαν καὶ μάλιστα ἐν Ὀλλανδίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ. Ἐν τῇ τελευταίᾳ μάλιστα χώρᾳ τοσοῦτον ἐθαυμάζετο καὶ μετὰ τοσοῦτου ἐνθουσιασμοῦ ἀνεγινώσκετο ἐν ἰδίᾳ τῶν ἐπῶν αὐτοῦ, ὥστε ὁ ἐν Βονωνίᾳ διάσημος καθηγητὴς Luiggi Michelangelo ἔγραψεν ὀγκωδέστατον καὶ πολλοῦ λόγου ἄξιον βιβλίον, ἐν ᾧ ἐπειράθη ν' ἀποτρέψῃ τὸν κίνδυνον καὶ ν' ἀναχαιτίσῃ τὴν ῥοπὴν, ἣν ἡ τοῦ Χαμερλίγγιου ποίησις ἠδύνατο νὰ ἔχῃ πρὸς τὴν ἀληθῆ καὶ γνησίαν ἰταλικὴν ποίησιν.

Εἶχε δ' ὁ Χαμερλίγγιος οὐ μόνον μεγαλοφυᾶ πλαστικὸν νοῦν, ἀλλὰ καὶ εὐγενῆ καὶ μεγαλογνώμονα ψυχὴν. Ὑπὸ τῶν ὑψίστων δὲ ἰδεῶν τῆς ἀνθρωπότητος, τῆς ἰδέας τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ καὶ ἀληθοῦς κατεχόμενος ἠγωνίζετο διὰ παντός τοῦ βίου ν' ἀποδείξῃ μὲν ἑαυτὸν καλὸν καὶ ἀγαθόν, νὰ ἐνθουσιάσῃ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους περὶ τὰς ἰδέας ταύτας, ὧν ἀπόστολον ἑαυτὸν ἐθεώρει. « Ἡ ἰδέα τοῦ καλοῦ » ἔγραψεν ἐν ἡλικίᾳ δέκα καὶ ἐξ ἐτῶν, « εἶναι ὁ σταθμὸς, ἐν ᾧ ἀναπαύονται, καὶ τὸ κέντρον, περὶ ὃ στρέφονται ἅπανσι αἱ περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν λοιπῶν φιλοσοφικῶν προβλημάτων θεωρίαι μου, αἵτινες τέως εἰς τὸ ἀπειρον ἐπλανῶντο. . . Ὅποσον ἔξοχος καὶ ὑψηλὴ εἶναι ἡ ἰδέα αὕτη ν' ἀποδείξῃ τις ἑαυτὸν τελειῶς καλὸν καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, καλλιτέχνημά τι! . . . Ἡ κυρία ἀρχὴ εἶναι ὅτι

ἕκαστος ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ θεωρῆ ὡς καθήκον καὶ νὰ προβάλλῃ σκοπὸν τοῦ βίου αὐτοῦ τὴν τελείαν ἀνάπτυξιν πασῶν τῶν ψυχικῶν καὶ σωματικῶν δυνάμεων αὐτοῦ. Ἡ τοιαύτη δ' ἀνάπτυξις ἀποτελεῖ τὸ καλόν. Ἰδετε τὸν Ἀπόλλωνα τοῦ Βελθεδέρε· διὰ τί εὐρίσκετε αὐτὸν καλόν, εἰ μὴ, διότι εἶνε εἰκὼν τοῦ σωματικῶς καὶ ψυχικῶς τελείου ἀνθρώπου; Τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἄρα συμπίπτουσιν ».

Ἄλλὰ, καίπερ τοσοῦτον ἐνθουσιῶν ὑπὸ τοῦ ἰδανικοῦ, ἐπίστευεν ὅμως εἰς τὸ δυνατόν τῆς συνδιαλλαγῆς τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ὕλης ἐπὶ τῆς γῆς, τοῦ ἰδανικοῦ καὶ τοῦ καθ' ὑπόστασιν ὄντος, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἠσθάνετο ἑαυτὴν ἐν διαφωνίᾳ πρὸς τὴν ἐπικρατοῦσαν γνώμην, ὅτι τὸ ἰδανικὸν καὶ τὸ καθ' ὑπόστασιν ὄν, ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ κάλλος, τὸ πνεῦμα καὶ ἡ φύσις ἀδιάλλακτοι ἐναντιώσεις εἶνε. Ἐκ τούτου ἐπειράτο ν' ἀποδείξῃ τὸ ἰδανικὸν ὡς τι, πρὸς ὃ πρέπει μὲν τις νὰ τείνῃ, ἀλλὰ τότε μόνον ἐπιτυγχάνει αὐτοῦ ὅταν μὴ ἀποβάλλῃ καὶ περιφρονῇ τὸ κατὰ φύσιν καὶ καθ' ὑπόστασιν ὄν, ὅταν μὴ θεωρῆ τὴν φύσιν ὡς ἔκπτωσιν ἐκ τοῦ πνεύματος καὶ τῶν ἰδεῶν.

« Ἐν τῇ ψυχῇ μου ὑπῆρχεν ἐν ἀληθείᾳ ἁρμονία ἐξ ἀρχῆς » λέγει πού, « πρὸς τῷ ἰδανικῷ καὶ ὑποστατικῇ τις ὁρμή. Διότι οὐδέποτε ἐγενόμην μανικός τις μετεωρολόγος τοιοῦτος, οἷος νὰ ζητῶ τὰς ὑπεργείους, ὅπως ἀμοιρούσας τοῦ γηίνου, εἰκόνας, ἀλλὰ τὸ καθαρῶς ἀνθρώπινον, ἡ πνευματοκίνητος μὲν, ἀλλὰ πλήρης ζωῆς καὶ θερμότητος ὑπαρξίς ἐφαίνετό μοι πάντοτε ἐπιτηδεία εἰς ἐνσώματον, ἂν καὶ παροδικήν, παράστασιν τοῦ ἰδανικοῦ ».

Συναισθανόμενος δ' ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνος τούτου ἐπὶ τὴν ὕλην ἦτο τετραμμένον κατανοῶν ὅτι ἐκεῖνο, ὅπερ ἡ ὑψηλῆς διάνοια τῶν γερμανῶν φιλοσόφων τοῦ δεκάτου καὶ ὀγδόου αἰῶνος τελευτῶντος καὶ τοῦ δεκάτου καὶ ἐνάτου ἀρχομένου ἐκήρυττεν ὡς εὐαγγέλιον τῆς ἀνθρωπότητος, ὡς τὸ ἰδανικὸν τῆς ἐφ' ἑαυτῆς στήριζομένης ἐλευθέρως ἀνθρωπότητος, ἢ εἰς πλεῖστα παρενοεῖτο καὶ ὅπως ἠμελεῖτο, ἢ μονομερῶς ἀνεγνωρίζετο· βλέπων, ὅτι μόνη ἡ διάνοια ἐκαλλιεργεῖτο καὶ ἐμορφουτο, τῆς δὲ θεραπείας τῆς ψυχῆς οὐδεμία πρόνοια ἐλαμβάνετο, ἄγλος καὶ ἀγανακτῆσιν ἠσθάνετο ἐν τῇ εὐγενεῖ αὐτοῦ ψυχῆ. Καὶ ἐξετίμα μὲν τὰς προόδους τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ τὴν ἐκ τούτων ὠφέλειαν καὶ τὴν πρὸς πολιτικὴν καὶ ἐθνικὴν ἀναγεννήσιν τῶν λαῶν, ἀλλ' ἐπίστευεν, ὅτι πάντα ταῦτα τότε μόνον δύνανται εἰς ἀγαθόν τι ν' ἀπολήξωσιν, ὅταν συνέχωνται ὑπ' ἐκείνου, ὅπερ ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἤδη κατεκτήσατο. Διότι ἡ ἱστορία εἶχε διδάξῃ αὐτόν, ὅτι τὸ ἐπίγειον, τὸ κατὰ τόπον καὶ χρόνον ὑπάρχον τότε μόνον γίνεται

ἀληθῶς χρήσιμον καὶ μόνιμον, ὅταν μετέχη τοῦ ἀληθῶς ἀνθρωπίνου καὶ φρονίμου καὶ δικαίου, εἰ δὲ μὴ, ὅπως ἄκαιρον καὶ ἐπισηφῆ ἀποβαίνει.

« Οἱ προφῆται οὗτοι τῶν κατ' ἐπίφασιν νέων καὶ ἐπικαίρων ἰδεῶν » λέγει « οὐδόπως ὑποπεύουσιν, ὅτι ἡ πενιχρὰ αὐτῶν σοφία οὐ μόνον οὐχὶ νέα εἶνε, ἀλλ' ἐνδεῆς τι καὶ ἀτυχῆς λείψανον τῆς παλαιᾶς μὲν, ἀλλ' αἰωνίως νέας, ἧτις ὑπὸ σοφωτέρων πρό πολλοῦ καὶ ἐγνώσθη καὶ κατενόηθη καὶ ἐκηρύχθη καὶ ἐψάλη. . . Οἱ περιφρονῆται οὗτοι τοῦ παρελθόντος ἀγνοοῦσιν, ὅτι τὸ ἄνθος αὐτοῦ δὴ τοῦ παρελθόντος ἐνέχει καὶ διασώζει τὸν σπῆρον τοῦ μέλλοντος ».

Τοιοῦτων ἀρχῶν καὶ αἰσθημάτων ἀπαύγασμα εἶνε τὰ τε λυρικά καὶ ἐπικά ποιήματα τοῦ Χαμερλίγγιου καὶ ὑπὲρ τοιοῦτων ἰδεῶν ἠγωνίζετο διὰ παντός τοῦ βίου.

Ἄλλ' ἐν μὲν τοῖς πρώτοις ἐν τῇ νεανικῇ ἡλικίᾳ ποιηθεῖσι ποιήμασι εὐρίσκομεν αὐτὸν παλαιόντα ἔτι πρὸς τὴν δαιμονίαν Μοῦσαν καὶ ἀδυνατοῦντα νὰ ἐξεύρῃ τὴν κατάλληλον μορφήν τῆς ἐκφράσεως, ἢ στερούμενον ἔτι τῆς ἀναγκαίας δυνάμεως εἰς ποιητικὴν ἐκφρασιν τῆς ὁρμῆς, ἣν ἠσθάνετο. Τῆς πάλης δὲ ταύτης προϊόντα τὰ ποιήματα ταῦτα εἶνε μὲν σθεναρά, ἀλλὰ μυστηριώδη πως καὶ σκοτεινά, διότι αἱ ἐννοιαὶ καὶ τὰ αἰσθήματα φαίνονται καλυπτόμενα ὑπὸ ὁμίχλης τινός. Καὶ καλλιμορφα δὲ τὰ μέρη εἶνε, ἀλλὰ τὰ μέρη μόνον, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ ὅλον. Ταχέως δ' ὅμως ἐξῆλθε νικητὴς ἐκ τῆς πάλης ταύτης ὁ ποιητὴς καὶ ἐξευρὼν καὶ τὴν πλαστικὴν δύναμιν καὶ τὴν τελείαν μορφήν ἐπερᾶνη ἀκμαῖος ἐν τοῖς ἐπικοῖς μάλιστα ποιήμασι. Ταῦτα χαρακτηρίζει διαύγεια καὶ ὕψος ἐννοιῶν καὶ αἰσθημάτων, φανταστικὴ καὶ πλαστικὴ δύναμις, ἄμετρος δεξιότης περὶ τὴν ἐκφρασιν σφοδρῶν παθῶν, ζωηρότης χρωματισμοῦ, θαυμαστὴ περὶ τὴν σύνθεσιν καὶ ἐκλογὴν τῶν λέξεων δεινότης καὶ διαγραφικὴ τέχνη.

Ἄλλὰ τῶν κριτικῶν τινες εὐρίσκοντες ἐν τοῖς ποιήμασι αὐτοῦ ὅτε μὲν τῆς ζωῆς, ὅτε δὲ τοῦ θανάτου ἄμετρον πόθον ἐκφαινόμενον· βλέποντες ἐν αὐτοῖς τὸν ποιητὴν ὅτε μὲν ὑπερμέτρως ἀγαλλόμενος, ὅτε δ' ὑπερβαλλόντως λυπούμενος· καὶ πάλιν παραβάλλοντες τὰ διάφορα αὐτοῦ ἔργα πρὸς ἄλληλα καὶ εὐρίσκοντες αὐτὸν ἐν αὐτοῖς ὅτε μὲν ὅπως ἰδανικόν, ὅτε δ' εἰς τὴν ὑπόστασιν τῶν ὄντων πιστεύοντα προῆλθον εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι δυσαρμοστία καὶ ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ὑπῆρχεν, ὅτι πάλη τις αὐτὴν κατέσχιζε καὶ ἐχαρακτηρίζον αὐτὸν ὡς δυσσοικιστικόν.

Καὶ ἀληθῶς μὲν ἐν τῇ νεανικῇ ἡλικίᾳ ὁ πενίστατος καὶ πρὸς τὰς ἐναντιότητάς τῆς τύχης παλαιῶν ποιητῆς πολλὰκις ἐθρήνηε τὴν ἀνισότητά τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐπόθει τὸν θάνατον. Τῆς μελαγχολίας δὲ ταύτης ἀπαύγασμα εἶνε

καὶ ὁ ἐν ἡλικίᾳ δέκα καὶ ἐξ ἐτῶν ποιηθεὶς « μολόγος τοῦ αὐτόχειρος ». Ἄλλ' ὡς ἐνθουσιῶν περὶ τὸ καλὸν καὶ ἐν τῷ καλῷ τὴν εὐδαιμονίαν εὐρίσκων ὁ ποιητὴς ἀδύνατον ἦτο νὰ μισῇ τὸν κόσμον καὶ νὰ αἰσθάνηται τὴν ἀνίαν ἐκείνην καὶ τὸν κόρον, ὃν αἰσθάνονται οἱ ἐν ἡδοναῖς πρῶτως διαδιώσαντες κενοὶ μὲν φρενῶν, κενοὶ δ' αἰσθημάτων. Διὸ ταχέως κατανοήσας, ὅτι αἱ τοιαῦται μελαγχολικαὶ διαθέσεις παρήγον αὐτὸν εἰς ὁδὸν μισητῆν, ὑπὸ σφοδρᾶς κατελήφθη ἀγανακτήσεως καὶ ἐπειράθη παντὶ σθένει νὰ διασκεδάσῃ αὐτάς. « Δὸς τὴν χεῖρα, δὸς τὸν ὄρκον » ἔγραψεν ἐν ποιήματι τιμὴν πρὸς τὸν φίλον Βρούκνερν ἐν ἡλικίᾳ δέκα καὶ ἐπτὰ ἐτῶν, « ὅτι θὰ ἀναστήσωμεν καὶ αὐθις τοὺς χρόνους » τῶν ἀγῶν ἁμαρτῶν, ὅτι θὰ ἐκδιώξωμεν ἐκ τοῦ γερμανικοῦ Παρνασσοῦ τὰς ἐχίδνας, ὅτι θὰ καταπαύσωμεν τοὺς μελαγχολικούς, ἀνοήτους » στεναγμούς ».

Ἄν δὲ καὶ ἐν τοῖς ὕστερον ποιήμασι φαίνεται ἐνίοτε μελαγχολῶν καὶ τὴν εἰρήνην τοῦ θανάτου ποθῶν, ἂν ποτε ψάλλῃ τὸν « πόθον τοῦ θανάτου », οὐδόπως ἐπεταί ἐκ τούτου, ὅτι δυσσοικιστικὸς ἦτο. Οὐδ' ἐκ τοῦ ποιήματος ἐκείνου

« Τὰς τῶν ὀρέων κορυφὰς πυκνὴ χιὼν καλύπτει » εἰς ὃ μάλιστα ἀναφέρονται οἱ δυσσοικιστικὸν τὸν ποιητὴν ν' ἀποδείξῃσι πειρώμενοι, ἐξάγεται τοῦτο. Διότι ἀληθῶς μὲν χιὼν καλύπτει καὶ βαρύνει τὸ ὄρος, ἀλλὰ δὲν εἰσδύνει εἰς τὰ ἔγκατα αὐτοῦ, καὶ ὡς αὐτὸς ὁ ποιητὴς ὑπεραπολογούμενος λέγει, ὑπὸ τὰς ἀκτίνας τοῦ ἀνατέλλοντος καὶ δύνοντος ἡλίου μεταβάλλεται ἡ χιὼν εἰς γρυτὸν καὶ πορφύραν, εἰς μαργαρίτας καὶ ἀδάμαντας. Ἄριστα δ' ἐλέγχει τὸ ἄδικον τῶν μορφῶν τούτων ἢ κατακλείς τῆς « Φυγάδος Ἀφροδίτης » ἐν ἣ ὁ ποιητὴς ὁμολογῶν τὰς ταλαιπωρίας καὶ ἀνίας τοῦ βίου ἀναφανῆ. « Ἄλλ' ἀναμφίβολον εἶνε, ὅτι ὑπάρχει » ἐν τῇ ψυχῇ φωνὴ τις, ἧτις ὑπερηχεῖ καὶ τὰς ἀνίας καὶ τὰς ὀδύνας τοῦ βίου. »

Ἐν τῇ μικρῶν πρὸ τοῦ θανάτου ἐκδοθείσῃ ὑπ' αὐτοῦ βιογραφίᾳ, μετὰ θαυμαστῆς ἀπαθείας καὶ ὡς τρίτος τις ἀνατέμων τὰ τε διανοήματα καὶ τὰ αἰσθήματα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ ἐξηγῶν τὰς ἀφορμὰς τῆς γενέσεως ἐκάστου τῶν ἔργων ἀναλύει μὲν κριτικῶς αὐτά, παρενεῖρει δ' εἰς τὴν ἀναλυσιν ταύτην καὶ τὴν ἀπολογία πρὸς τοὺς ἐπιτιμητάς αὐτοῦ. Ἦτο δὲ συνειθισμένος ὁ ποιητὴς ν' ἀνατέμνη οὕτω πάντοτε, ὅσαςκις ἔγραψεν ἔργον τι, τὰς ἐννοίας καὶ τὰ αἰσθήματα αὐτοῦ, καὶ τοῦτο πολὺ συνετέλεσεν εἰς τὴν ταχέαν προκοπὴν αὐτοῦ. Ἄλλὰ καὶ ἐν τοῖς προλόγοις ἢ ἐπιλόγοις τῶν ἐπανειλημμένων ἐκδόσεων τῶν ἔργων αὐτοῦ εὐρίσκομεν τοιαύτας ἀναλύσεις καὶ ἀπολογίας καὶ ἐν ἐπιστολαῖς τοῦ ποιητοῦ, ὧν τινες ἐδημοσιεύθη-

1) Considerazione sull' Ahasvero in Roma di R. H. Bologna 1878.

σαν μετά τὸν θάνατον. Τοιαύτη δὲ τις εἶνε καὶ ἡ ἐν τῷ ἑσπερινῷ φύλλῳ τῆς 2ας τοῦ παρελθόντος Αὐγούστου ἐν τῷ «Νέφ' ἐλευθέρῳ τύπῳ» δημοσιευθεῖσα πρὸς τὸν διδάκτορα Εὐγένιον Γούγλια. Οὗτος δὴλα δὴ παρακληθεὶς ὑπὸ τοῦ συντάκτου τοῦ ἐν Βιέννῃ ἐκδιδόμενου «Χρονικοῦ τῶν καλῶν τεχνῶν» νὰ γράψῃ πραγματείαν τινὰ περὶ τοῦ ποιητοῦ ἔλαβεν ἀφορμὴν ἐξ εἰκόνας αὐτοῦ ποιηθείσης, ὑπὸ τοῦ εὐδοκίμου καλλιτέχνου Βρανστεττῆρου (Brandstetter), ἣν ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος ὁ ἀναγνώστης βλέπει, καὶ ἔγραψε κατ' Αὐγούστον τοῦ 1885 ταῦτα :

«Ὁ τὸ πρῶτον θεώμενος τὴν εἰκόνα ταύτην ἄλλοκότως διατίθεται καὶ ἐν ἀπορίᾳ εὐρίσκειται, διότι χαλεπὸς καὶ αὐστηρὸς, σχεδὸν τι ἐχθρικός προσβλέπει ἡμᾶς ὁ ποιητής. Οὐδ' αὖτὸς ὁ Βρανστεττῆρος, ὅστις «φαιδρὰν τὴν ψυχικὴν ζωὴν καὶ τὴν φύσιν πάντοτε ἐκφαίνει, ἠδυνήθη νὰ περιποιήσῃ εἰς τὸ νεύροισμα τοῦτο πρόσωπον πρῶτον τι καὶ μαλακὸν ἦθος. Ἀλλὰ πῶς ἐφάνταζετο τοιοῦτον τὸν ποιητὴν τῆς διθυραμβικῆς ἠδουπαθείας, τῆς συδαριτικῆς ἀκολασίας, τῶν ἀκολάστων πόθων, ὡς αὐτὸν οἱ κριτικοὶ τοῦ Ἀλφασβήρου παρέστησαν;

«Ἐν τῇ εἰκόνι ταύτῃ ἀναγνώσκωμεν σπουδαίαν διανοητικὴν πάλην, παθήματα καὶ ἀποτυχίας, ἔχνη ἰσχυρᾶς μὲν, ἀλλὰ τέλος κατασυντριβείσης βουλήσεως. Ἐν αὐτῇ βλέπομεν ἐκφαινόμενα τὰ ἔχνη μακροχρονίων μερμηνητικῶν μελετῶν, δι' ὧν οὐ μόνον ἦμιστα ἀρμονικῶς ἔβλυσε ὁ ποιητής τὰ φιλοσοφικὰ προβλήματα, ἀλλ' ὀσημέραι μάλλον εἰσδύνων εἰς αὐτὰ εἰς πολυπλοκωτέραν καὶ σκοτεινότεραν οὐδὸν περιέπιπτε. Τίς λοιπὸν εἶνε ἡ ἀληθεστέρᾳ εἰκὼν; Ἀναγινώσκων τις τὰ ποιήματα τοῦ Χαμερλίγγου μετ' ἐπιστασίας καὶ ἀδιαλείπτως ἀναμφιλόγως θὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι πιστῶς μὲν ἀπεικόνισε τὸν ποιητὴν ὁ καλλιτέχνης, μονομερῶς δ' ἢ ὅλως κακῶς ἐζωγράφησαν οἱ κριτικοὶ καὶ παρεμόρφωσαν αὐτόν.»

Πρὸς ταῦτα δ' ἀποκρινόμενος ὁ ποιητής λέγει ἐν τῇ ἄνω μνημονευθείσῃ ἐπιστολῇ:

«Ἐκ τῆς εἰκόνας ἐκείνης κατέρχασθε εἰς τὸ συμπεέρασμα, ὅτι διανοητικὴ πάλην καὶ δυσαρμοστία τις ταράττουσι τὴν ψυχὴν μου. Καὶ ἄλλῶς μὲν ὀλίγοι ἴσως ἐπάλαισαν τοσοῦτον ἐν τῷ βίῳ· ἀλλ' ἡ πάλην αὕτη ἦτο οὐχὶ διανοητικὴ τις, ἀλλὰ πάλην πρὸς τὸν βίον, πρὸς τὴν τύχην. Ἐκ τούτου δὲ, ὅτι πρὸς τὰς ἐναντιότητάς τῆς τύχης νὰ παλαίσω ὤφειλον, ἡ

δυσαρμοστία, περὶ ἧς λέγετε, καὶ τὸ δυσωμιστικὸν καὶ τὰ τοιαῦτα ἀδύνατον ἦτο νὰ γεννηθῶσιν ἐν τῇ ψυχῇ μου ὑπὸ τοιαύτην μορφήν, ὅταν καταλαμβάνουσι τὴν ψυχὴν τοῦ οὐκνηροῦ καὶ ὑπερκόπως ἀπολαύσαντος τῶν ἠδονῶν τοῦ βίου. Ἡ ψυχὴ μου ἐξ ἀρχῆς ἀρμονικῶς διάκειται, ὅτι δὲ καὶ αἰ περὶ τοῦ κόσμου θεωρεῖ μου κύριον ὑπολαμβάνουσι τὴν ἀρμονίαν ἐν τῇ φαιδρᾷ ἀπολαύσει τοῦ βίου καὶ τοῦ καλοῦ, τὴν διαλλαγὴν τῶν ἐναντιώσεων, τοῦτο θὰ ἀποδείξῃ τὸ μέγα φιλοσοφικὸν ἔργον, ὅπερ σὺν τῷ Ἀνθρωπισμῷ τὸ κύριον μὲλημα τῶν ὑπολειπομένων μοι ἡμερῶν εἶνε. Μέχρι δὲ τῆς ἐκδόσεως τῶν ἔργων τούτων καὶ πῶς βιογραφίας φρόνιμον νομίζω ν' ἀπέχη τις πάσης τελείας κρίσεως περὶ τῆς οὐσίας τῆς ψυχῆς ἐμοῦ ὡς ἀνθρώπου καὶ συγγραφέως.»

Ὅταν δ' ἐν τοῖς ποιήμασιν εὐρίσκωμεν τὴν φύσιν τῆς ψυχῆς τοῦ ποιητοῦ, μεγαλόφρονα, ἐνθουσιῶσαν περὶ τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν καὶ τὴν ἀλήθειαν καὶ πᾶν ὅ, τι ὑψηλόν, ἀποστρεφομένη πᾶν τὸ ταπεινὸν καὶ εὐτελές, εὐαίσθητον, φιλόφιλον, ἀγνήν, τοιαύτην ὁμολογοῦσι καὶ οἱ γνώριμοι καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ, ὅτι ὄντως ἦτο. Καὶ ἡ μορφή δ' ἐνεῖχε τι τὸ δαιμόνιον, ἀλλ' ἐν ταύτῃ καὶ ἀλλόκοτον. Οἱ ὀξεῖς δὴλα δὴ χαρακτῆρες τοῦ προσώπου, οἱ πυρώδεις, διαδυτικοί, φασματώδεις, ταυρηδὸν ὑπο-

βλέποντες, τηλεσκοπικοὶ ὀφθαλμοί, τὸ κίτρινον, ὡς περγαμηνή, δέρμα καὶ ἡ μακρὰ κυμαινομένη κόμη ἀλλοκότως διέθετον τὸν πρῶτον εἰς ὄψιν τοῦ ποιητοῦ ἐρχόμενον καὶ ἐνεποίουν τὴν ἐντύπωσιν ἀνδρὸς αὐστηροῦ καὶ ἦμιστα φιλόφρονος. Ἄλλ' ἡ ἐντύπωσις αὕτη ταχέως παρήρχετο, καὶ πάντες ἀνεγνώριζον τὸ φαιδρὸν καὶ εὐτράπελον καὶ φιλόφρον ἦθος αὐτοῦ καὶ ἡ τὰ σφοδρότατα πάθη προδίδουσα καὶ τὰς ὑψίστας ἐννοίας ἐγκλείουσα χαρίεσσα ἐκείνη κεφαλή ἐμάγειε τέλειον καὶ τοὺς ἀνδρας καὶ μάλιστα τὰς γυναῖκας.

Ἄλλ' ὁ τοσοῦτον δαφιλῶς ὑπὸ τοῦ πλάστου πεπροικισμένος καὶ διὰ τῶν ἐξόχων αὐτοῦ ἀρετῶν κατακτώμενος τὰς ψυχὰς πάντων, ὁ ὑπὲρ πάντων ἄξιος καὶ ἐπιτήδειος γενόμενος ν' ἀπολαύσῃ τῶν γηίνων ἀγαθῶν ποιητής διήλθε τὸν βίον ἐν δειναῖς ταλαιπωρίαις. Ἄρα γε κακὸς τις δαίμων φθονήσας αὐτῷ τῶν ψυχικῶν ἀρετῶν διέφθειρε τὸ σῶμα, ἢ μὴ ὁ πλάστης θελήσας νὰ κατασχύνη τὴν ἀνθρωπίνην σοφίαν κηρύττουσαν τὸ «νοῦς ὑγιής ἐν σώματι ὑγιεῖ» ἐνέκλεισε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν νοσηρῷ καὶ ἀρρώστῳ σαρ-

ΡΟΒΕΡΤΟΣ ΧΑΜΕΡΛΙΓΓΙΟΣ
ἐν ἑτησίῳ ἡλικίᾳ

κίῳ, ἵνα καταδείξῃ, ὅτι ἡ μεγάλη ψυχὴ ἦμιστα μὲν καταβάλλεται ὑπὸ τῶν ταλαιπωριῶν τῆς περιβαλλούσης αὐτὴν ὕλης, μέγιστα δὲ διαπράττει ἔργα καὶ ἐν πονηρῷ σώματι; Ὅπως δὴ ποτε καὶ ἂν ἔχη τοῦτο, ὁ δυστυχὴς Χαμερλίγγιος τριάκοντα ὅλα ἔτη κατατρυχόμενος ὑπὸ δεινῆς νόσου διῆγε τὸν βίον μακρὰν τῆς κοινω- νίας τῶν ἀνθρώπων, ἀμέτοχος πάσης χαρᾶς καὶ πάντων τῶν γηίνων ἀγαθῶν καὶ αὐτῶν τῶν τοῦ συζυγικοῦ βίου. Περιεργότατον δὲ φαίνεται,

Ἄκολουθεῖ

ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ ΧΑΤΖΗΚΩΝΣΤΑΣ.

Ἡ λυγερή

Συνέχεια τῆς σελίδας 209.

Καὶ ἐβύθισε τὴν μίαν κληματόβεργαν ἐντὸς τοῦ ποτηρίου. Ἠκούσθη βραχυὲς συριγγμὸς ἐκ τῆς ἐπαφῆς τοῦ πυρὸς μετὰ τοῦ νεροῦ καὶ ἡ γραῖα ἔρριψε τὴν κληματόβεργαν ἐσθεσμένην ἄνω τοῦ ὤμου τῆς, πρὸς τὰ ὀπίσω.

—Τ' ἄστρι τῆς Κλαδευτήρας κι' ὁ γιὸς μ' ὁ γιόκας μου νὰ πάρουνε τὴν ἄφτρα τὴν ἀρχόντισσα! ἐπανελάθε ἡ γραῖα στραφεῖσα κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν.

Καὶ ἀπέσβεσε τὴν δευτέραν κληματόβεργαν. Ἄφρῳ δ' ἔπραξε τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὴν τρίτην ἡ Κυρά Παγῶνα ἔφερε τὸ νερὸ καὶ ἐπότισε τὸ παιδίον.

—Τῆς γείτοσες σου! ἐπευχῆθη.

Καὶ χωρὶς νὰ προσέξῃ εἰς τὰς εὐχαριστήσεις καὶ τὰς καλὰς δεήσεις ὅσας ἡ νεανὶς εὐγνωμονοῦσα ἀπήθυσεν εἰς τὸν Παντοδύναμον διὰ τὴν ψυχὴν τῆς ἡ Κυρά Παγῶνα ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ παρθύρου μικρὰν μαύρην χύτραν κ' ἐπλησίασε τὸ παιδίον. Διότι ἐκτὸς τῶν ἐξορισμῶν τῆς ἡ γραῖα εἰς πολλὰς παθήσεις ἐδέχετο συνεπικουρούς καὶ ἀλοιφὰς καὶ φάρμακα παντοῖα τῆς δημόδους φαρμακευτικῆς. Ὁ μικρὸς κατακαπνισμένος οἰκίσκος τῆς δὲν ἦτο μόνον θεραπευτήριον, ἀλλὰ καὶ φαρμακεῖον καὶ βοτανῶν ἀποθήκη. Ἐντὸς τριῶν χαμηλῶν ἐρμακίων περιέκλειε πάντοτε δέσμας ἀπεξηραμμένων φυτῶν τὰ ὅποια αὐτὴ ἡ γραῖα ἀνεκάλυψε, ρίζας βαρυόσμους, τῶν ὁποίων τὴν ἱαμακτικὴν δύναμιν αὐτὴ μόνη ἐγνώριζεν, ἐργαλεῖα χειρουργικὰ, κατεσκευασμένα ἐξ αἰμάτων καὶ πύου, ἐμπλαστρα διαφόρου μεγέθους, τολύπας βάμβακος καὶ ξαντοῦ. Μικρὰ ὕελινα δοχεῖα ἐφύλασσαν ἐπιμελῶς τὸ βάλσαμον, τὰ μεταξῶδῃ ἐκεῖνα λευκὰ πτίλα, τ' ἀποσπώμενα ἀπὸ τοῦ στήθους τῶν ἀγριοχῆνων καὶ ἱκανὰ νὰ ἐπίσχωσι τὸ ὀρητικώτερον βεῦμα τοῦ αἵματος καὶ νὰ ἐπουλώσωσι πᾶσαν πληγὴν κατὰ τὰς ἰδέας τῆς δημόδους ἱατρικῆς. Χύτραι μικραὶ μετὰ μεγάλων, κατὰ διαφόρους στιβάδας, ἔφερον πολλαπλὰ ἐκχυλίσμα-

τα καὶ βάμματα καὶ ἀλοιφὰς ἱκανὰς νὰ κατατρῶγουν τὰς σεσηπυίας σάρκας, νὰ βευστοποιοῦν τὰ ὀστά, ν' ἀποσυνθέτουν τὰς τρίχας, νὰ διαχωρίζουν τοὺς ὑμένους, νὰ ἰσποδεοῦν καὶ τὰς πλέον γεγηρακυίας ὑπερσαρκώσεις. Ἡ χύτρα τὴν ὁποίαν ἐκράτει ἡ Κυρά Παγῶνα εἶχε βροδόμελην, τὸν ὑπόξανθον ἐκείνον καὶ γλυκάζοντα πολτόν, τὸν ὁποῖον μόνη κατεσκευάζε συμμίσγουσα μοσχοκάρυα καὶ συκάμινα μετὰ φύλλων βόδου καὶ μέλιτος καὶ ὄζους καὶ ἀποβράζουσα ἐν χωματίνῳ ἀγγεῖῳ. Δι' αὐτῆς ἡ γραῖα, τῆς στυπτικῆς καὶ καυτηριώδους, ἐπέχριε μετὰ τὸν κατάλληλον ἐξορισμὸν τοὺς πάσχοντας λαίμους καὶ τὰς ἄφθας.

Μόλις ἡ Κυρά Παγῶνα ἐπεράτωσε τὴν ἐπίχρισιν τοῦ στόματος τοῦ παιδίου ἡ Ἀνθὴ ἠγέρθη ν' ἀναχωρήσῃ.

—Ὅχι· κάτσε, καυμένη, λιγάκι· εἶπεν ἡ γραῖα μεθ' ἑαυτὴν φωνὴν θὰ σοῦ πῶ γι' αὐτὸ ποῦ συλλογιέσαι.

Καὶ ἠτένισεν αὐτὴν μετὰ βλέμμα παραδόξου ἐκφράσεως, μ' ἓνα χαμόγελο σατανικόν, τὸ ὁποῖον καθήλωσεν ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τὴν λυγερὴν. Ἐντροπή κατέλαβεν αἰφνης αὐτὴν καὶ ἡ καρδιά τῆς ἤρχισε νὰ βροντοκτυπᾷ ἐν προσδοκίᾳ ὑψίστη. Δι' αὐτὸ ὅπου συλλογιέται θὰ τῆς ὁμιλήσῃ ἡ γραῖα! ρίχνει λοιπὸν τῷ ὄντι εἰς τὰ ἄστρα ἡ Κυρά Παγῶνα καὶ μανθάνει τὰ κρύφια συνκισθήματα τῶν ἀνθρώπων! Πῶς ἦτο δυνατόν νὰ γνωρίζῃ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον αὐτὴ συλλογιέται κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν· ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔχει εἰς τῆς καρδίας τὰ βάθη καὶ δὲν τολμᾷ οὐδ' αὐτὴ ἡ ἴδια νὰ φέρῃ εἰς τὰ χεῖλη τῆς; Καὶ τί τάχα θὰ τῆς εἶπῃ περὶ αὐτοῦ, τί μέλλει ν' ἀκούσῃ ἀπὸ τὸ στόμα αὐτό, τὸ ὁποῖον δὲν ἀνοίγεται παρὰ μόνον διὰ νὰ τοξεύσῃ ὀρημαθὸν ἐξορισμῶν, τί μέλλει νὰ ἀκούσῃ περὶ τοῦ ἀγαπημένου τῆς; Ἦτο τῷ ὄντι περιέργος νὰ μάθῃ ἡ λυγερή. Ἐφοβεῖτο ὅμως μήπως ὁμιλήσῃ πολὺ ἐλευθέρως περὶ τοῦ Γεωργίου, περὶ τοῦ ἐρωτῆς τῆς ἡ γραῖα καὶ ἐκυμαίνετο μετα-

ξυ τῆς ιδέας νὰ μείνη καὶ νὰ μὴ μείνη, προτιμῶσα τὸ ἓν καὶ τὸ ἄλλο ἐναλλάξ.

— Ὅχι, θὰ πάω, θεῖά μου! θὰ πάμε ἔς τὸ πανηγύρι αὔριο κ' ἔχουμε δουλειές· εἶπε πηδῆσασά αἴφνης ὀρθία.

— Τὰ βαφτίσια θάχετε;

— Ναι.

Ἄλλ' ἐνῶ ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν νὰ φύγη ἐκοντοστέκετο ἤδη μετανοοῦσα, κ' εὐχομένη ὅπως τὴν κρατήσῃ ἡ γραῖα καὶ τῆς ἡμιλήσῃ δι' ὅτι ὑπεσχέθη εἰς τὴν ἀρχὴν. Ἡ Κυρά Παγῶνα ἐμάντευσεν εὐθὺς τὴν παλιμβουλίαν τῆς λυγερῆς καὶ ἔχαμογέλασε προσβλέπουσα αὐτὴν ἀτενῶς. Ἡ Ἄνθη ἐθυμώθη διὰ τοῦτο κ' ἐκοκκίνισεν ἔτι περισσότερον, ἐννοήσασα ὅτι ἀπεκαλύφθη ἡ ἀδυναμία της πρὸ τῆς γραίας. Μὰ πῶς τὰ μαντεύει αὐτὰ ὅπου ἔχει σφαλισμένα μέσα της ἡ μάγισσα ἔ;

— Ἄκουσε, κόρη μου! τὸ καλὸ ποῦ σοῦ θέλω, ν' ἀφήσῃς αὐτὴν τὴν πετριά· ὁ Νικολός εἶνε γαμβρός κ' ὅπου καλὸ μοῦ θέλει!

Οὕτω ἀπήντησεν ἡ Κυρά Παγῶνα εἰς τὴν ἐνδόμυχον ἐκείνην ἐρώτησιν τῆς λυγερῆς· καὶ τὸ γραῶδες ἐρευνητικὸν βλέμμα της ἔφερεν ἄνω κάτω τὸν νοῦν της. Πετριάν, ὅποιαν πετριάν ἔλεγε ἡ γραῖα; μήπως ἐπρότεινε εἰς αὐτὴν ν' ἀνταλλάξῃ τὸν Γεώργιον μὲ τὸν Νικολόν;

— Ἀφ' ἑσὶ τὰ λόγια, θεῖά Παγῶνα! ἐπιθύρυσεν ἡ λυγερὴ ἐν ἀδημονίᾳ.

— Γιατί, θυγατέρα! τοῦ σπιτιοῦ σας ἀνθρώπος ὁ Νικολός!

Ἡ Ἄνθη ἔμεινε κατάπληκτος εἰς τὸ ἐπιχειρήμα τοῦτο τῆς γραίας. Δὲν ἐσκέφθη ποτὲ πρὶν ὅτι ὁ Νικολός, ἕνας ἐξευτελισμένος μπακαλόπαις, ἠδύνατο νὰ ἔχῃ δικαίωμα ἐπ' αὐτῆς ἀπλῶς καὶ μόνον διότι ἦτο ἀνθρώπος τῆς πατρικῆς της οἰκίας. Ἄλλ' ἡ Κυρά Παγῶνα ἤρχισε νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι τοῦτο ἦτο ἀκούσα ὑποχρέωσις. Καὶ μετ' ὀλίγον ἀνέλαβε πρόσωπον προξενήτριας καὶ ἤρχισε νὰ ἡμιλῇ μετὰ σοβαρότητος ἀξίας τοῦ θέματος, τὸ ὅποιον ἀνέπτυσσε, περὶ τοῦ μέλλοντος γαμβροῦ, πλουτίζουσα αὐτὸν μὲ παντὸς εἶδους ἀρετᾶς, εὐρίσκουσα χάριν καὶ κομψότητα ἀπαράμιλλον εἰς ὅλα, εἰς τὸ βραχὺ ἀνάστημα, τὴν προέχουσαν κοιλίαν, τὴν ῥινὰ τὴν κολοκυνθώδη, τὸ ἐξανθηματικὸν πρόσωπον τοῦ Νικολοῦ.

Αἱ προξενήτριαι τῶν χωρίων ἔχουν τὴν χάριν τοῦ λόγου καὶ τὴν πειστικότητα φυσικὴν, ὡς νὰ ἐγεννήθησαν ἐπίτηδες δι' αὐτὸ τὸ ἔργον. Ἐχουν πάντοτε τὴν καλωσύνην νὰ δημολογοῦν ὅτι αὐταὶ εἶνε οἱ μόνον καλοθεληταὶ τῶν ἀνθρώπων. Κοπιᾶζουσι, ὅχι διὰ τίποτε ἄλλο, ἀλλ' ἀπλῶς διὰ νὰ κάμουν ἓνα καλὸ, τὸ ὅποιον περῶν ἀπὸ τὰ χέρια των, εἰς τοὺς προξενουμένους. Βλέπουσι τὸν γαμβρόν τὸσον καλόν, γνω-

ρίζουσι τὴν νύμφην τὸσον ἀγαθὴν καὶ εἶνε πεπεισμένοι ὅτι αὐτοὶ οἱ δύο θὰ κάμουν ἓνα ἀγγελικὸν ἀνδρόγυνον. Διατὶ λοιπόν, Θεέ μου καὶ Κύριέ μου, νὰ μὴ φροντίσουν νὰ τὰ τελειώσουν; Ὅσα κάμουν ἓνα καλὸ, μεγάλο καλὸ εἰς τοὺς νέους, εἰς τὰς οικογενεῖας των καὶ θ' ἀναπαύσονται καὶ αὐταὶ τὴν ψυχὴν των. Διότι πάντοτε αἱ προξενήτριαι διὰ τὴν ψυχὴν των ἐργάζονται. Μία γωνία ἐξησφαλισμένη ἀπὸ πρὶν εἰς τὸν Παράδεισον εἶνε μικρὸν πρᾶγμα; Ἡ ἰδέα μόνη ὅτι θὰ ζῇ ἡ ψυχὴ μετὰ πτερωτῶν ἀγγέλων καὶ θὰ πλανᾶται ἀμέριμνος καὶ ἡσυχος εἰς τερπνοὺς λειμῶνας, μετὰ ἀγνῶν ἐκ γάλακτος καὶ μέλιτος ποταμῶν ἀντὶ νὰ διαιτᾶται μαζὶ μὲ κερασφόρους δαίμονας καὶ δυστυχεῖς ἀμαρτωλοὺς δὲν εἶνε ἀκούσα ἀνταμοιβῆ εἰς μίαν ἀμαρτωλὴν προξενήτριαν; Χωρὶς νὰ ὑπολογίσῃ κανεὶς καὶ τὴν ὕλικὴν ἀμοιβὴν εἰς τὸν ἐπάνω κόσμον τὰ δῶρα τὰ ὅποια θὰ τῆς προσφέρουν ἡ νύμφη καὶ οἱ συγγενεῖς καὶ ὁ γαμβρός, ἀμὰ ἀποπερατωθῇ τὸ συνοικέσιον. Καὶ τροχίζουσι αἱ γραῖαι τὴν γλώσσάν των καὶ κινοῦν τοὺς πόδας των καὶ τρέχουν ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην οἰκίαν, ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἐνδιαφερομένου εἰς τὸν ἄλλον, ἀκαταπάνητοι μ' ἓνα μυστηριῶδες ὕφος, μὲ τὴν ἐχεμύθειαν ἐπὶ τοῦ προσώπου ἀποτετυπωμένη καὶ λέγουσι καὶ ὄλο λέγουσι. Σφυρηλατοῦν τοὺς λόγους των μετὰ μεγάλης δεξιότητος, προφέρουσι τὰς φράσεις των μετὰ μελιχίου τόνου καὶ δίδουσι εἰς αὐτάς, ἐν ἀγνοίᾳ των ἴσως, ὑπὲρ ἀντικρυς ἀντίθετον πρὸς τὴν χωρικὴν αὐτῶν καὶ ἀγροικὴν ιδιότητα. Αἱ περίοδοι τῆς ἡμιλίας των ἄλλοτε εἶνε ἐντοναί, ἄλλοτε εἰς ἀδύνατον ψιθυρισμὸν ἀπολήγουσι, κατὰ τὰς περιστάσεις πάντοτε καὶ τὴν ἐντύπωσιν τὴν ὅποιαν εἶνε ἀνάγκη νὰ προξενήσουν εἰς τοὺς ἀκούοντας. Αἱ λέξεις ἐξάγονται συνεσφιγμέναι ἀπὸ τὰ χεῖλη των, συνδεδεμέναι ἀρρήκτως ἢ μία μετὰ τῆς ἄλλης, ὥστε τὸ ὑποθετικὸν «ἀν πάρῃ ἢ προξενουόμενος» νὰ ἐκλαμβάνεται παρὰ τῶν συγγενῶν τῆς νύμφης ὡς «ἀμὰ παρὶ», δηλαδὴ ἀποθηκῶν αἴτου καὶ κρηθῆς κάτοχον τὸν γαμβρόν των. Κ' ἐνῶ ἡμιλοῦν αἴφνης πρὸς τὴν μητέρα μὲ μυστικότητά, προσβλέπουσι καὶ τὴν κόρην μὲ βλέμμα συμπαθείας, προστασίας περισσῆς, ὡς νὰ τῆς λέγουν ὅτι δι' αὐτὴν κοπιᾶζουσι καὶ τῆς ἔχουσι ἓνα καλὸν γαμβρόν, καλὸν ὡς τὸ χρυσάφι καὶ ὠραῖον ὡς βασιλόπουλο!.

Οὕτως ὠμίλει ἤδη καὶ ἡ Κυρά Παγῶνα εἰς τὴν λυγερήν. Μὲ ποιητικὴν ἔξαρσιν ἠτις ἐξωγόνει πῶς τὸ μαραμμένον πρόσωπόν της, μὲ ὀφθαλμοὺς ὀξεῖς καὶ ἐκφραστικούς, μὲ κινήσεις τῶν χειρῶν παραστατικὰς καὶ διὰ ζωηροῦ λόγου πλήρους θελατικῶν εἰκόνων τῆς ζωῆς, καταπλούτιζε τὸ εἶδωλόν της κ' ἐπέμενε ν' ἀναστηλώσῃ αὐτὸ ἐπὶ τῆς καρδίας τῆς παρθένου.

Ἄλλ' ἡ γραῖα ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ ἡ θέσις κατειλητοῦ ἤδη ὑπὸ ἄλλου εἰδώλου, ἀγνοῦ καὶ ἀσπίλου εἰδώλου, καὶ ὅχι ὑπ' ἐκείνου τοῦ εὐτελοῦς καὶ πεπαλαιωμένου, ὅπερ μᾶλλον ἀπαισιώτερον ἔκαμνον αἱ βαφαὶ καὶ οἱ ψευδεῖς λίθοι, μὲ τοὺς ὁποίους τὸ περιέβαλλεν ἡ προξενήτρια. Ἡ Ἄνθη ἡσυχος, ἔχουσα τὴν ψυχὴν πλήρη ἐκ τοῦ ἔρωτος τοῦ Γεωργίου, γνωρίζουσα τὴν καρδίαν της ἀπροσπέλαστον εἰς πᾶσαν ἐπιβουλήν, εἶχε ὄρεξιν κατ' ἀρχὰς νὰ γελάσῃ, ἀκούσασα τοὺς ἐξωγωμένους λόγους τῆς Κυράς Παγῶνας καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἔλεγε μετὰ εἰρωνος θαυμασμοῦ.

— Ἔτσι ἔ, θεῖά μου!.

Ἀποῦ ὅμως εἶδεν ὅτι ἡ γραῖα ἐπέμενε εἰς τὸν σκοπὸν της ἤρχισε νὰ καταστενοχωρῆται ἡ λυγερή. Τὰ στήθη της ἐξωγούοντο ἀπὸ ἀγανάκτησιν πρὸ τοῦ ἀσχήμου ἐκείνου ἀτόμου, τὸ ὅποιον ἡ προξενήτρια κατεφόρτωνε μὲ ὄλα τὰ χαρίσματα καὶ μετέβαλλεν εἰς ὑπερφῶν τελειότητα. Ἄν δὲν ἐγνώριζε καλῶς τὸν Νικολὸν αὐτὴ, μέχρι καὶ τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν, θὰ τὸν παρεδέχετο ὡς αὐτὸ τὸ βασιλόπουλο τοῦ παραμυθίου, τὸ ὅποιον ἐνεφανίζετο ἐκάστην νύκτα ἀπαστράπτον εἰς καλλονὴν καὶ χρυσοῦφεις στολᾶς πρὸ τῆς ἐκπλήκτου βοσκοπούλας· τὸσον τεχνικὸ καὶ πειστικὸ ἦσαν οἱ λόγοι τῆς Κυράς Παγῶνας. Ἄλλ' εἰς τὴν Ἄνθη δὲν ἔκαμνον ἄλλο παρὰ νὰ φανερώσουν τὴν ἐπιτηδειότητα, τὴν ὅποιαν εἶχε εἰς τὸ ψεῦδος ἢ γόησιν. Κ' ἐπειδὴ πρὶν, ὅπως καὶ οἱ λοιποὶ χωρικοὶ, θεώρει αὐτὴν εἶδος ἀγίας, ἀμωμον καθ' ὅλα καὶ ἀνελλιπῆ, ἀψευδῆ τύπον χριστιανῆς, ἤδη ἐξεπλήσσετο, διότι τὴν εὕρισκεν ἄλλοιαν. Ἀπ' αὐτὴν καθὼ φίλην τῆς ἀληθείας, σχεδὸν ἀπόστολον τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, τοῦ Θεοῦ ὅστις τιμωρεῖ τὸ ψεῦδος, ἐπερίμεμενε ἡ λυγερὴ ν' ἀκούσῃ ἐπαίνους μᾶλλον περὶ τοῦ Γεωργίου, ἢ ὑποτεθῇ ὅτι ἐγνώριζε τι, καὶ ὅχι περὶ τοῦ Νικολοῦ. Ποῖος ἤμπορεῖ νὰ εἰπῇ ὅτι τὸ φεγγάρι λάμπει καλῆτερα ἀπὸ τὸν ἥλιον; Ἐλεγον ὅλοι ὅτι αὐτὴ ἀρέσκειται ν' ἀκούη νὰ λέγουν τὰ σῦκα σῦκα καὶ τὴν σκάφην σκάφην, διατὶ τάχα δὲν ἀρέσκειται καὶ νὰ τὰ λέγῃ;...

— Ἀφ' ἑσὶ τα, θεῖά Γιαννοῦ!... πάψε πιά!... εἶπε τέλος πρὸς τὴν γραῖαν μετὰ μορφασμοῦ, ὡς νὰ ἔλεγε ὅτι τὴν ἀηδίασεν.

— Γιατί, θυγατέρα; δὲ σ' ἀρέσει ὁ ἀγούρος; Καὶ ἡ γραῖα ἔλαβεν αἴφνης ἀπαισίαν ἔκφρασιν, ὅποιαν λαμβάνουν πάντοτε τὰ μεμαραμμένα λαδικά, ὅταν προσβληθῶν ἔκφρασιν ὀργῆς καὶ χλεύης καὶ χαιρεκακίας καὶ ἀπειλῆς ἐνταυτῶ. Ἡ ἀτυχῆς παρθένος συνεστάλη εὐθὺς, φοβουμένη μήπως ἡ ἀγανάκτησις ἔκαμεν αὐτὴν νὰ ὑπερβῇ τὰ ὄρια τοῦ σεβασμοῦ, τὸν ὅποιον ὤφειλε νὰ τηρῇ πρὸς τὴν γραῖαν μάγισσαν. Ἐγνώριζεν ὅτι ἡ ὀργὴ μιᾶς τοιαύτης γραίας δὲν εἶνε ἀκίνδυνος διὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ κατ' ἐξοχὴν διὰ

τὰς γυναῖκας. Καλῆτερον νὰ ἔχῃ τις νὰ κάμῃ μὲ τὸν διάβολον παρὰ μὲ τοιαῦτα ὄντα. Ἡ Κυρά Παγῶνα ἠδύνατο ἂν ἤθελε νὰ ἐκδικηθῇ αὐτὴν, νὰ καταστρέψῃ ὅλην τὴν τὴν τύχην· νὰ μαράνη ὅλην τὴν τὴν ζωὴν. Τί θὰ ἔχανεν αὐτὴ; ἓνα λόγον ἤρκει νὰ ἐκστομίσῃ, ἀπ' ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἔχει εἰς τὴν κατοχὴν της καὶ πρὸ τῶν ὁποίων αἱ ἀσθένειαι κρημνίζονται φοβισμένοι εἰς τὰ σκοτεινὰ λαγκάδια καὶ τὰ σπήλαια, μακρὰν τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου, ἓνα κόμβον νὰ δέσῃ, εἴτε ἐν καθαλιστικῶν ψηφίων νὰ χαράξῃ εἰς τὸ τρίστρατον κ' ἐτελείωναν ὄλα διὰ τὴν Ἄνθη. Ἀπὸ εὐμορφον, ὡς ἐσυνείθισαν νὰ τὴν θεωροῦν ὄλοι εἰς τὴν κομώπολιν, θὰ τὴν ἐβλεπον πλέον δυσειδῆ καὶ φθειριώσαν καὶ κανεὶς δὲν θὰ ἤθελε τὴν σκεῖν της. Οὐτε οἱ γονεῖς της, οὐτε αὐτὸς ὁ Γεώργιος!... ὁ Γεώργιος Βρανᾶς τοῦ ὁποίου καὶ τὴν ζωὴν ἀκόμη ἦτο ἱκανὴ νὰ ἐπιβουλεύθῃ ἡ γραῖα ἀπὸ ἐγνώριζε τὴν ἀγαπῆν των! Καὶ εἰς τὴν σκέψιν αὐτὴν ἀνετριχίασεν ὀλόκληρος ἡ λυγερὴ κ' ἐσκέφθη νὰ ζητήσῃ τρόπον συμβιβασμοῦ.

— Καλὸς καὶ τίμιος εἶνε, ἐπιθύρυσεν ἠπίως κ' αἰδημόνως κᾶπως· μὰ ἐγὼ δὲν εἶμαι σὲ καιρὸ ἀκόμη.

— Ποῖος τὸ λέει; εἶπεν ἡ Κυρά Παγῶνα γελῶσα ἀπαισίως· ἀμ' ἐννοία σου, καλὸ τυχερὴ κ' ὁ κύρις σου τὰ τελείωσε!.

Ἡ Ἄνθη ἐπήδησεν εἰς τὴν τελευταίαν λέξιν, ὡσεὶ ἐξαρτισθεῖσα. Ἠτένισε τὴν γραῖαν μὲ βλέμμα ὀργίλον μὴ συλλογιζομένη πλέον οὐδὲ μαγείας οὐδὲ τὴν ἔχθραν της καὶ ἀρπάσασα εἰς τὴν ἀγκάλην τὸ παιδίον ἔφυγε δρομαίως ἐκείθεν.

^{Ἐπιταὶ συνέχεια}

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΝΑΥΤΙΚΑΙ ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ ΚΑΣΤΕΛΛΟΡΙΖΙΩΝ

Ἄγριον παρὸν καθάρια μέρα.
Γέρο Βοριὰν ἀρμένιζε καὶ Νότον παλληκάρι.
Γιὰ νερὸ χάνεις καιρὸν καὶ γιὰ ψωμὶν ταξεῖδι.
Ἄστραψε δὲν ἐβρόνιχεν πάλε καινούργιος Νότος.
Εἶδες δόξαν τὴν αὐγὴν, εὖρε λιμάνιν τὸ βραδύ.
Κοντὰ ἔστου Μάρτι τῆς ὀχτώ, ἔχε τὸ μάτι σ' ἀνοιχτό.
Μακρὰ βροντῆ, κοντὰ βροχῆ.
Ὁ Γραῖγος εἰς τὴ θάλασσα σὰν μέρμηγκας γεννιέται.
Οἱ κόρφοι καὶ τὰ πέλαα μοιράζουσι τὸν ἀέρα.
Σπίτιν ὅσον ποῦ χωρῆς, καρδίαν ὅσον ἡμπορεῖς.
Τὰ πολλὰ πολλὰ κουμάντα, τὸ καρὰδι μὲ τὴν πάντα.
Τ' αἰ Νικήτα κοίτα, καὶ τ' αἰ Γεωργίου ξεκοίτα.
Τὴν τυρινὴν καὶ τὸν Βαγιῶ, μπαίνουσι δαιμόνοι ἔς τὸ γιολό.
Τοῦ κακοῦ καιροῦ τὰ νεφρᾶ, ἀλλὰ πάνω κ' ἄλλα κάτω.
Τῶν καλῶν ναυτῶν αἱ νύμφαις τὸν Ἀπριλομάϊ χηρεύουσι.
Χίλια μίλια ἕνας τάκος, κ' ἓνας τάκος χίλια μίλια.

[Ἐκ συλλογῆς Α.Χ. Σ. ΔΙΑΜΑΝΤΑΡΑ.]

Η ΑΝΕΚΑΙΝΩΣΤΗ ΠΥΛΗ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ ΑΝΤΑΔΕΛΦΩΝ ΤΟ ΚΡΑΤΟΥΣ ΤΗΣ ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣΕΩΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΝ ΗΜΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΝ
 Η ΑΝΕΚΑΙΝΩΣΤΗ ΠΥΛΗ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ ΑΝΤΑΔΕΛΦΩΝ ΤΟ ΚΡΑΤΟΥΣ ΤΗΣ ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣΕΩΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΝ ΗΜΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΝ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η επιγραφή, ἥς πανομοιότυπον ἐν μικρῷ σχήματι δημοσιεύεται ἀπέναντι, εἶνε ἐγκεχαράγμενη ἐπὶ ὑπερθύρου πύλης θαλασσίας τῶν τειχῶν τῆς Θεσσαλονίκης, ἀτινα ἀνεκαινίσθησαν ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ καὶ ἐκ τοῦ προχείρου τῷ 904 μ. Χ. πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν Σαρακηνῶν, ὡς ἐν πλάτει ἱστορεῖ ὁ Καμηνιατῆς. Ἐξεδόθη δ' ἡ ἐπιγραφή αὕτη, καθ' ὅσον γινώσκωμεν, δις μέχρι τοῦδε· πρῶτον τῷ 1881 ὑπὸ Μιχαὴλ Χατζῆ Ἰωάννου ἐν τῇ «Ἀστυγραφίᾳ τῆς Θεσσαλονίκης» καὶ δεύτερον ὑπὸ Πέτρου Ν. Παπαγεωργίου ἐν τῇ Philologische Wochenschrift 1883 σ. 344—345. Ἄλλ' ἀμφοτέραι αἱ ἀνωτέρω ἐκδόσεις περιέχουσιν ἀμαρτήματα τινα, καθιστῶντα εὐλογον τὴν ὑφ' ἡμῶν ἀναδημοσίευσιν καθ' ὅσον οἱ μὲν πρότερον ἐκδόντες ἀναγινώσκουσιν:

1. Στίχος Ἄνεκαινίσθη ἐπὶ Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ αὐταδέλφου καὶ αὐτοκράτορος καὶ φιλοχρίστου ἡμῶν βασιλέως καὶ ἐπὶ Νικολάου τοῦ) οἰκουμενικοῦ ἡμῶν πατριάρχου.

2. Στίχος Ἄνεκαινίσθη ἐπὶ Λέοντος βασιλικῷ πρωτοσπαθαρίῳ καὶ στρατηγῷ Θεσσαλονίκης τοῦ Χιτζιλάκη καὶ ἐπὶ Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τοῦ ἐντοπίου.

Ἐνῶ ὀρθῶς ἀναγινωσκόμενη ἡ ἐπιγραφή ἔχει οὕτω:

1. Στίχος Ἄνεκαινίσθη ἐπὶ Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου τῶν αὐταδέλφου καὶ αὐτοκρατόρων καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν βασιλέων καὶ ἐπὶ Νικολάου τοῦ) οἰκουμενικοῦ ἡμῶν πατριάρχου.

2. Στίχος Ἄνεκαινίσθη ἐπὶ Λέοντος βασιλικῷ πρωτοσπαθαρίῳ καὶ στρατηγῷ Θεσσαλονίκης τοῦ Χιτζιλάκη καὶ ἐπὶ Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τοῦ ἐντοπίου.

Ἀπορίας ἄξιον ὅτι οἱ πρότερον ἐκδόντες δὲν παρετήρησαν ὅτι ἡ ἐπιγραφή, ὡς οὗτοι ἀναγινώσκουσιν, εἶνε κενὴ ἐννοίας σαφοῦς καὶ ἀβιάστου. Ἄλλως ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἀποθρασθέντος ὀνόματος τοῦ πατριάρχου, τὸν ὄρισμόν τοῦ χρόνου καὶ ἄλλα σχετικὰ τῇ ἐπιγραφῇ ὀρθῶς ἐπραγματεύθη ὁ Μιχαὴλ Χατζῆ Ἰωάννου ἐν τῇ αὐτοῦ «Ἀστυγραφίᾳ τῆς Θεσσαλονίκης» ὅπου καὶ παραπέμπωμεν τὸν περιέργον νὰ γνωρίσῃ ἐν ἐκτάσει τὰ κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν.

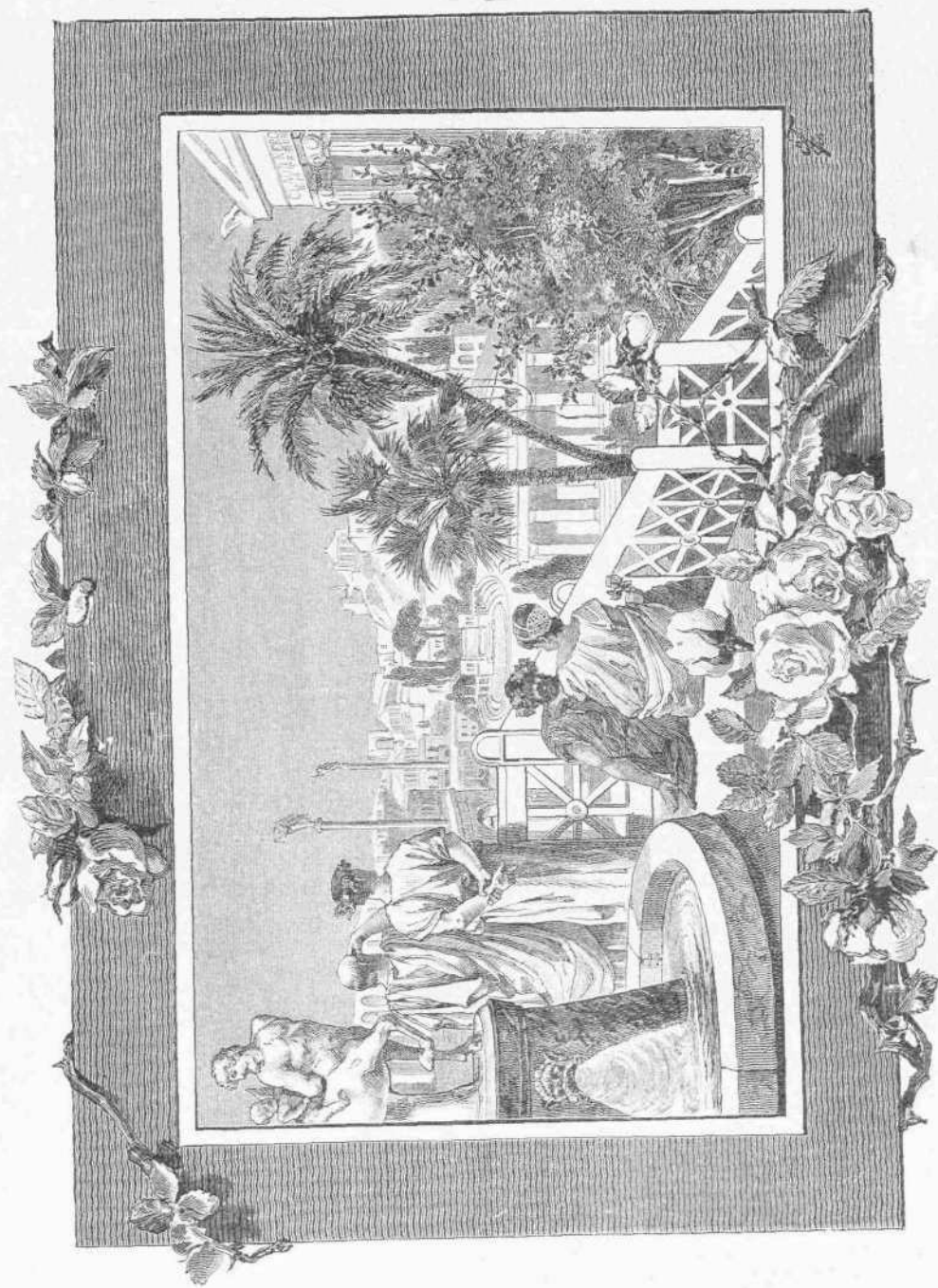
Ἄλλ' ὅ,τι πρὸ πάντων ἐπέβαλέ μοι τὴν δημοσίευσιν ταύτης τῆς ἐπανορθώσεως εἶνε ὅτι ἐκ τῆς ὀρθῆς ταύτης ἀναγνώσεως γεννᾶται ζήτημα ἱστορικόν, ὅπερ ἤθελον, χάριν τῆς διασαφηνίσεως τῆς πατρίου ἡμῶν ἱστορίας, νὰ ὑποβάλλω ὑπὸ τὴν κρίσιν τῶν εἰδικῶς περὶ τὰ τοιαῦτα θέματα ἀσχολουμένων· διότι ἐνῶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ οὐδὲν λέγεται περὶ συμβασιλείας Λέοντος τοῦ Σοφοῦ καὶ τοῦ αὐταδέλφου αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου, ἡ ἡμετέρα ἐπιγραφή μνημονεῖ αὐτῶν ὡς αὐταδέλφου καὶ αὐτοκράτορων καὶ . . . βασιλέων.

Τί συμβαίνει; Δέον νὰ δοθῇ τῇ ἐπιγραφῇ ἄλλη τις ἐξήγησις, ἢ ἡ ἐπιγραφή αὕτη μετὰ τόσους αἰῶνας ἔρχεται νῦν τὸ πρῶτον νὰ διδάξῃ ἡμᾶς γεγονός, ὅπερ — τίς οἶδε διὰ τίνος λόγου — παρεσιώπησαν οἱ ἱστορικοὶ τῶν χρόνων ἐκείνων;

Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ πύλη, ἥς τὸ ὑπερθύρον ἀπετέλει τὸ φέρον τὴν ἐπιγραφὴν μάρμαρον, ἀνεκαινίσθη καὶ ἡ ἐπιγραφή ἐχαράχθη ἐπὶ Λέοντος τοῦ Χιτζιλάκη, ὅστις ὡς ἐκτακτος ἀπεσταλμένος ἐκ τῆς βασιλευούσης πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἡμετέρας πόλεως κατὰ τοῦ ἐκ τῶν Σαρακηνῶν κινδύνου, τῷ 904 μ. Χ. καὶ ὡς πρωτοσπαθάρης οὔτε νὰ ἀγνοῇ ἤτο δυνατὸν οὔτε ἀδιαφόρως ν' ἀναγράψῃ ἐν τόσῳ περιθλίπτῳ θέσει τὰ κατὰ τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Ν. Ι. ΚΕΧΑΓΙΑΣ

Εἶκον ἐκ τοῦ Ἄλφα σ. 4, 7 οὗ τοῦ Καμηνιατῆος

ΟΥΡΑΝΙΑ

ὑπὸ Καμίλλου Φλαμμαριδῶν

Συνήχησι τῆς σ. 215

Ἐπὶ τῶν γεγονότων, τῶν ὑποίων ἀναγκάζομεθα ν' ἀναγνωρίζωμεν τὴν πραγματικότητα, χωρὶς νὰ δυνάμεθα κατ' οὐδένα τρόπον νὰ τὰ ἐξηγήσωμεν.

Ὁ βίος τοῦ Σουενδεμβόργ παρέχει τρία τοιαύτης τάξεως περιστατικά. Ἐξ ἀφῆσωμεν κατὰ μέρος ἐπὶ τοῦ παρόντος τὰς πλανητικὰς καὶ ἀστρικές αὐτοῦ ὀπτασίας, αἵτινες φαίνονται ὑποκειμενικαὶ μᾶλλον ἢ ἀντικειμενικαί· παρατηρούμεν μόνον ἐν παρόδῳ ὅτι ὁ Σουενδεμβόργ ἦτο ἐπιστήμων πρώτης τάξεως ἐν τῇ γεωλογίᾳ, τῇ ὄρυκτολογίᾳ, τῇ κρυσταλλογραφίᾳ, μέλος τῶν ἐπιστημονικῶν ἀκαδημιῶν τῆς Οὐψάλης, τῆς Στοκχόλμης καὶ τῆς Πετρούπολεως καὶ ἀκούμεθα νὰ ὑπομνήσωμεν τὰ τρία ἐπόμενα γεγονότα.

Τὴν 14 Ἰουλίου 1759 ὁ φιλόσοφος αὐτὸς ἐπανερχόμενος ἐκ τινος εἰς Ἀγγλίαν ταξιδίου του ἀπεβιβάσθη εἰς Γόττεμβουργ καὶ ἐγευμάτισεν εἰς τὴν οἰκίαν κῆποιου Γουλιέλμου Κόστελ, ἐνθα ἡ ὑμῆγυρις ἦτο πολυάριθμος. « Τὴν ἐσπέραν κατὰ τὴν ἑκτην ὥραν ὁ κ. Σουενδεμβόργ ὅστις εἶχεν ἐξέλθῃ, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν αἴθουσαν ὠχρὸς, σφόδρα περίλυπος, λέγων ὅτι κατ' ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν στιγμήν πυρκαϊὰ εἶχεν ἐκραγῆ εἰς Στοκχόλμην, εἰς τὸ Σύνδερμολν, ἐν τῇ ὁδῷ ἐνθα κατῴκει καὶ ὅτι τὸ πῦρ ἐξετείνετο μετὰ σφοδρότητος πρὸς τὴν οἰκίαν του. Ἐξῆλθεν ἐκ νέου καὶ ἐπανῆλθε παραπονούμενος ὅτι ἡ οἰκία ἐνὸς τῶν φίλων του εἶχεν ἀποτερωθῆ καὶ ὅτι ἡ ἰδική του διέτρεχε μέγιστον κίνδυνον. Τὴν ὀγδόην ὥραν, ἀφοῦ ἐξῆλθεν καὶ πάλιν, εἶπε μετὰ χαρᾶς: Χάρῃ θεῆς ἡ πυρκαϊὰ ἐσβέσθη ἐνῶ εἶχε φθάσει εἰς τὴν τρίτην πρὸ τῆς κατοικίας μου θύραν. »

« Ἡ εἰδήσις διεσπάρη εἰς πᾶσαν τὴν πόλιν, ἠτις συνεκινήθη τοσοῦτον μᾶλλον ὅσον καὶ ὁ διοικητὴς αὐτὸς ἐταράχθη, πολὺ δὲ ἀνησυχῶν διὰ τὴν περιουσίαν των ἢ τὴν τῶν φίλων των.... Μετὰ δύο ἡμέρας ὁ βασιλικὸς ταχυδρόμος ἐκόμισεν ἐκ Στοκχόλμης τὴν περὶ τῆς πυρκαϊᾶς εἰδήσιν. Οὐδεμίαν ὑπῆρχε διαφορά μεταξύ τῶν πληροφοριῶν αὐτοῦ καὶ ἐκείνων ἃς εἶχε δώσει ὁ Σουενδεμβόργ ἡ πυρκαϊὰ εἶχε σβεσθῆ κατὰ τὴν ὀγδόην ὥραν. »

Ἡ ἐκθεσις αὕτη ἐγράφη ὑπὸ τοῦ κλεινοῦ Ἐμμανουὴλ Κάντ, ὅστις ἠθέλησε νὰ ἐξετάσῃ καὶ νὰ ἐξακριβώσῃ τὸ γεγονός, προσέθετε δέ: « Τὶ δύναται τις ν' ἀντιτάξῃ κατὰ τοῦ κύρους τοῦ γεγονότος τούτου; »

Σημειώτεον ὅτι τὸ Γόττεμβουργ ἀπέχει διακόσια χιλιόμετρα ἀπὸ τῆς Στοκχόλμης.

Ὁ Σουενδεμβόργ εἶχε τότε ἐβδομήκοντα δύο ἐτῶν ἡλικίαν.

Ἰδοὺ τὸ δεύτερον περιστατικόν.

Κατὰ τὸ 1761 ἡ κυρία δὲ Μαρτεβίλλ, χήρα πρέσβευς τινὸς τῆς Ὀλλανδίας ἐν Στοκχόλμῃ προσεκλήθη παρὰ τινος πιστωτοῦ τοῦ συζύγου τῆς νὰ πληρώσῃ αὐτῷ εἰκοσιπέντε χιλιάδας ὀλλανδικῶν φιορινίων (πεντήκοντα χιλιάδας φράγκων) ποσὸν ὅπερ αὐτὴ ἐγένωσκεν ὅτι εἶχε πληρώσει ἤδη ὁ σύζυγός τῆς καὶ τοῦ ὁποίου ἡ ἐκ νέου πληρωμὴ πολὺ τὴν ἐστενοχώρει, σχεδὸν τὴν κατέστρεφεν. Ἀδύνατον ἦτο νὰ εὕρῃ τὴν ἐξωφλημένην παραλαβήν.

Μεταβαίνει πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Σουενδεμβόργ καὶ μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας βλέπει κατ' ὄναρ τὸν σύζυγόν τῆς ὅστις δεικνύει αὐτῇ τὸ ἐπιπλον ὅπου εὕρισκετα ἡ ἀπόδειξις τῆς παραλαβῆς μετὰ τινος καρφίδος κεκοσμημένης δι' ἀδάμαντων, ἣν ἐνόμιζεν ἀπολεσθεῖσαν ἐπίσης. « Ἦτο ἡ δευτέρα μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Πλήρης χαρᾶς ἐγείρεται καὶ εὕρισκε τὰ πάντα εἰς τὴν ὑποδειχθεῖσαν θέσιν. Κατακλιθεῖσα ἐκ νέου κοιμᾶται μέχρι τῆς ἐνάτης ὥρας. Περὶ τὴν ἐνδεκάτην φθάνει εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ὁ κ. Σουενδεμβόργ, πρὶν ἢ δὲ μάθῃ τι ἐξ ὧν συνέβησαν διηγείται ὅτι κατὰ τὴν παρελθούσαν νύκτα εἶδε τὸ πνεῦμα τοῦ κ. Μαρτεβίλλ, τὸ ὅποιον τοῦ εἶπεν ὅτι μετέβαινε πρὸς τὴν χήραν του. »

Ἰδοὺ καὶ τὸ τρίτον περιστατικόν.

Τὸν μῆνα Φεβρουάριον τοῦ ἔτους 1772 εὕρισκόμενος ἐν Λονδίῳ, ἐπεμψεν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν κιδεσιμώτατον Ἰωάννην Βέσλεϋ (ιδρυτὴν τῆς κοινότητος τῶν Βεσλεϋανῶν) λέγουσαν αὐτῷ ὅτι ἐπῴθει σφόδρα νὰ τὸν γνωρίσῃ.

Ὁ φλογερὸς ἱεροκῆρυξ ἔλαβε τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἐνῶ ἠτοιμάζετο ν' ἀπέλθῃ χάριν κηρύγματος εἰς ταξιδίον, ἀπήντησε δὲ ὅτι εὐχαρίστως θὰ ἐπωρελεῖτο τῆς ἀβρόφρονος προσκλήσεως καὶ θὰ μετέβαινε πρὸς ἐπίσκεψιν του μετὰ τὴν ἐπανοδίον του ἐκ τοῦ ταξιδίου, τὸ ὅποιον ἐμελλε νὰ διαρκέσῃ ἐξ περιποῦ μῆνας. Ὁ Σουενδεμβόργ ἀπήντησεν « ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν ἐμελλον νὰ ἰδωθῶσιν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, καθότι ἡ 29 προσεχούς Μαρτίου ἦτο ἡ ἡμέρα τοῦ θανάτου του. »

Ὁ Σουενδεμβόργ ἀπεβίωσε τῷ ὄντι κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ἕνα μῆνα πρότερον ἡμέραν.

Εἶνε ταῦτα τρία γεγονότα, ὧν οὐδεὶς δύνα-

ται ν' ἀρνηθῆ τὴν ἀξιοπιστίαν, ἀλλὰ τὰ ὅποια, ὡς ἔχουσι νῦν αἱ ἡμέτεραι γνώσεις, οὐδεὶς βεβαίως θ' ἀνελάμβανεν ὅπως ἐξηγήσῃ.

Δυνάμεθα νὰ πολλαπλασιάσωμεν ἐπ' ἀπειρον τὰς αὐθεντικὰς ταύτας ἐκθέσεις. Τὰ ἀνάλογα πρὸς ὅσα διηγήθημεν ἀνωτέρω περιστατικά τῆς μακρόθεν συγκοινωνίας εἶτε κατὰ τὴν στιγμήν τοῦ θανάτου, εἶτε ἐν τῇ τακτικῇ καταστάσει τῆς ζωῆς, δὲν εἶνε τόσοσπᾶνια—χωρὶς νὰ εἶνε ἐν τούτοις πολὺ συχνά— ὥστε ἕκαστος ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν νὰ μὴ ἤκουσέ τι ἐξ αὐτῶν ἀναφερόμενον ἢ νὰ μὴ τὸ παρετήρησεν ἴσως αὐτὸς ὁ ἴδιος εἰς πολλὰς περιστάσεις. Ἄλλως τε τὰ γενόμενα ἐν τῷ μαγνητισμῷ πειράματα μαρτυροῦσιν ἐπίσης ὅτι εἰς τινὰς ὠρισμένας ψυχολογικὰς περιστάσεις πειραματιστῆς τις δύναται νὰ ἐνεργήσῃ ἐπὶ τοῦ ὑπνωτιζομένου ἐξ ἀποστάσεως οὐ μόνον ὀλίγων μέτρων, ἀλλὰ καὶ πολλῶν χιλιομέτρων, καὶ μέχρις ἑκατὸν ἑτα χιλιομέτρων ἀναλόγως τῆς εὐαισθησίας καὶ τῆς ὀξυδερκείας τοῦ ὑπνωτιζομένου, ἀναμφιβόλως δὲ ἀναλόγως ἐπίσης τῆς ζωηρότητος τῆς θελήσεως τοῦ μαγνητιστοῦ. Ἄφ' ἑτέρου προσέτι τὸ διάστημα δὲν εἶνε ὅτι ἡμεῖς νομίζομεν. Ἡ ἀπόστασις ἐκ Παρισίων εἰς Λονδίον εἶνε μεγάλη δι' ἕνα ὁδοιπόρον, ἦτο δὲ ἀνυπέρβατος μάλιστα πρὸ τῆς ἐφευρέσεως τῶν πλοίων· διὰ τὸν ἠλεκτροισμὸν εἶνε μηδαμινή. Ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τῆς Γῆς εἰς τὴν Σελήνην εἶνε μεγάλη διὰ τὰ σημερινὰ ἡμῶν τῆς μεταφορᾶς μέσα, ἀλλὰ διὰ τὴν ἑλξιν εἶνε μηδαμινή. Πραγματικῶς ὑπὸ τὴν ἐποψιν τοῦ ἀπολύτου, ἡ ἀπόστασις ἢ ἀποχωρίζουσα ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ Σερίου δὲν ἀποτελεῖ μέρος τοῦ ἀπειροῦ μεγαλῆτερον ἀπὸ τὴν ἀπόστασιν ἐκ Παρισίων εἰς Βερσαλλίας ἢ ἐκ τοῦ δεξιῦ ὁ φθαλμοῦ σας εἰς τὸν ἀριστερόν.

Ἐτι πλέον μάλιστα ὁ χωρισμὸς ὅστις φαίνεται ἡμῖν ὅτι ὑφίσταται μεταξύ τῆς Γῆς καὶ τῆς Σελήνης ἢ μεταξύ τῆς Γῆς καὶ τοῦ Ἄρεως, ἢ μεταξύ τῆς Γῆς καὶ τοῦ Σερίου εἶνε μόνον ἀπάτη ὀφειλομένη εἰς τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν ἀντιληπτικῶν μας δυνάμεων. Ἡ Σελήνη διαρκῶς ἐπενεργεῖ ἐπὶ τῆς Γῆς καὶ διηνεκῶς τὴν μετακινεῖ. Ἡ ἑλξίς τοῦ Ἄρεως εἶνε ἐπίσης ἐπαισθητὴ εἰς τὸν ἡμέτερον πλανήτην, ἡμεῖς δὲ ἀφ' ἑτέρου ἀλλοιοῦμεν τὴν πορείαν τοῦ Ἄρεως, ὑφιστάμενοι τὴν ἐπίδρασιν τῆς Σελήνης. Ἐπενεργοῦμεν καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἡλίου καὶ τὸν κάμνομεν νὰ κινεῖται ὡς νὰ τὸν ἐψαύομεν. Ἐνεκα τῆς ἑλξως ἢ Σελήνην κάμνει τὴν Γῆν νὰ περιστρέφεται μηνιαίως περίξ τοῦ κοινῶ αὐτῶν κέντρου τῆς βαρύτητος, σημείου κειμένου 1700 χιλιόμετρα ὑπὸ τὴν ἐπιφανείαν τῆς σφαίρας, ἢ Γῆν κάμνει τὸν Ἥλιον νὰ περιστρέφεται ἐτησίως περίξ τοῦ κοινῶ αὐτῶν κέντρου τῆς βαρύτητος κειμένου εἰς ἀπόστασιν 456 χιλιομέτρων ἀπὸ τοῦ ἡλια-

κοῦ κέντρου· πάντες οἱ κόσμοι ἐπενεργοῦσι διηνεκῶς ἐπ' ἀλλήλων ὥστε δὲν ὑπάρχει μόνωσις καὶ χωρισμὸς πραγματικὸς μεταξύ των. Ἄντι νὰ εἶνε κενὸν διαχωρίζον τοὺς κόσμους ἀπ' ἀλλήλων τὸ διάστημα εἶνε ἀπεναντίας δεσμὸς συγκοινωνίας. Ἐὰν λοιπὸν ἡ ἑλξίς καθιστᾷ τοιοῦτοτρόπως πραγματικὴν συγκοινωνίαν, διηνεκῆ, ἐνεργὸν καὶ ἀδιαφιλονεικῆτον, βεβαιωμένην διὰ τῆς ἀκριβείας τῶν ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων μεταξύ τῆς Γῆς καὶ τῶν ἐν τῷ ἀπειρῷ ἀδελφῶν τῆς, ἀγνωσοῦμεν ποῦ βασιζόμενοι οἱ λεγόμενοι θετικισταὶ διακηρύττουσιν ὅτι οὐδεμίαν συγκοινωνία εἶνε δυνατὴ μεταξύ δύο ὄντων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀπομεμακρυσμένων ἀπ' ἀλλήλων εἶτε ἐπὶ τῆς Γῆς εἶτε ἐπὶ δύο διαφόρων κόσμων.

Δύο ἐγκέφαλοι πάλλοντες ἐκ συμφώνου εἰς ἀπόστασιν πολλῶν χιλιομέτρων δὲν δύναται ἄρα γε νὰ συκινηθῶσιν ἐκ τῆς αὐτῆς ψυχικῆς δυνάμεως; Ἡ ἐξ ἑνὸς ἐγκεφάλου ἀναχωροῦσα συγκίνησις δὲν δύναται διὰ τοῦ αἰθέρος ὅπως ἡ ἑλξίς νὰ πληξῆ τὸν ἐγκέφαλον τὸν πάλλοντα εἰς οἰανδήποτε ἀπόστασιν ὅπως ἤχος τις ἐντὸς δωματίου σείει τὰς χορδὰς κλειδοκυμβάλου ἢ βιολίου; Μὴ λησμονῶμεν ὅτι ὁ ἐγκέφαλος ἡμῶν ἀποτελεῖται ἐκ μορίων, ἀτινα δὲν συνεφάπτονται καὶ ἀτινα διατελοῦσιν ἐν διηνεκῇ δονήσει.

Διατί δὲ νὰ ποιῶμεθα λόγον περὶ τοῦ ἐγκεφάλου; Ἡ σκέψις, ἡ θέλησις, ἡ ψυχικὴ δύναμις, οἰανδήποτε καὶ ἂν εἶνε ἡ φύσις τῆς, δύναται νὰ ἐπενεργήσῃ μακρόθεν ἐπὶ ὄντος συνδεδεμένου μετ' αὐτῆς διὰ τῶν συμπαθητικῶν καὶ ἀρρηκτῶν δεσμῶν τῆς διανοητικῆς συγγενείας; Οἱ παλμοὶ τῆς καρδίας δὲν μεταδίδονται διὰ μιᾶς εἰς τὴν καρδίαν τὴν πάλλουσαν ἐκ συμφώνου μετὰ τῆς ἰδικῆς μας;

Ὁρεῖλομεν νὰ παραδεχθῶμεν εἰς τὰς περιστάσεις τῶν ὀπτασιῶν ἃς ἐσημειώσαμεν ἀνωτέρω, ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ νεκροῦ ἔλαβε πράγματι σχῆμα ἑνσαρκον πλησίον τοῦ παρατηρητοῦ; Εἰς τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων ἡ τοιαύτη ὑπόθεσις δὲν φαίνεται ἀναγκαία. Εἰς τὰ ὄνειρά μας νομίζομεν ὅτι βλέπομεν πρόσωπα, ἀτινα δὲν εὕρισκονται ποσῶς πρὸ τῶν ἄλλως τε κλειστῶν ὀφθαλμῶν μας. Τὰ βλέπομεν ἐξαίρετα ὡς ἐν πλήρει ἡμέρᾳ ὁμιλοῦμεν πρὸς αὐτὰ, τὰ ἀκούομεν, συνδιαλεγόμεθα. Βεβαίως δὲν εἶνε οὔτε ὁ ἀμφιβληστροειδῆς χιτῶν, οὔτε τὸ ὀπτικὸν νεῦρον, ἀτινα βλέπουσιν, ὅπως δὲν εἶνε τὸ οὖς ὅπερ ἀκούει. Τὰ ἐγκεφαλικά ἡμῶν κύτταρα λειτουργοῦσι μόνον.

Τινὲς τῶν ὀπτασιῶν δύναται νὰ εἶνε ἀντικειμενικαί, ἐξωτερικαί, ὑποστατικαί· ἄλλαι δύνανται νὰ εἶνε ὑποκειμενικαί, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ ἐμφανιζόμενον ὄν ἐπενεργεῖ μακρόθεν ἐπὶ τοῦ βλέποντος ὄντος, ἢ τοιαύτη δὲ ἐπίδρασις ἐπὶ τοῦ ἐγκεφάλου του προσκαλεῖ τὴν ἐσωτερικὴν

όπτασιαν, ἣτις φαίνεται ἐξωτερικῆ ὡς καὶ τὰ δεικνύει, ἀλλ' ἦτις δύναται νὰ εἶνε καθαρῶς ὑποκειμενικὴ καὶ ἐσωτερικῆ.

Ὅπως εἰς λογισμὸς, μίαν ἀνάμνησιν ἐξεγείρει εἰς τὸ πνεῦμά μας μίαν εἰκόνα, ἣτις δύναται νὰ εἶνε εὐκρινεστάτη καὶ ζωηροτάτη, τοιοῦτοτρόπως ὅν τι ἐπενεργεῖ ἐπὶ ἐτέρου ὄντος δύναται νὰ κάμῃ νὰ ἐμφανισθῇ εἰς αὐτὸ ἡ εἰκὼν, ἣν ἐπὶ στιγμὴν πλανώμενον θὰ ἐκλάβῃ ὡς ἀληθῆ. Ἐπιτυγχάνονται σήμερον καὶ πειραματικῶς τὰ τοιαῦτα γεγονότα εἰς τὰς γενομένας ἐπὶ τοῦ ὑπνωτισμοῦ μελέτας, αἵτινες εὐρίσκονται μὲν εἰσέτι εἰς τὰς ἀπαρχὰς των, ἀλλ' ὅμως περιέχουσιν ἀποτελέσματα ἀναντιρρήτως ἀξία ὑψίστης προσοχῆς ὑπὸ τὴν ψυχολογικὴν καὶ τὴν φυσιολογικὴν ἐποψίν. Δὲν προσβάλλεται ὁ ἀμφιβληστροειδὴς χιτῶν ὑπὸ πραγματικότητος ὑπαρχούσης, ἀλλὰ διαγείρονται τὰ ὀπτικά στρώματα τοῦ

ἐγκεφάλου ὑπὸ ψυχικῆς δυνάμεως. Ἡ ἐντύπωσις προσγίγνεται εἰς τὸ νοερόν ὄν. Τίτι τρόπος; ἀγνωστοί.

Τοιαῦτα εἶνε αἱ λογικώτεροι τῶν εἰκασίων, ἃς φαίνεται ὅτι δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν περὶ τῶν φαινομένων τοῦ εἴδους ἐκείνων περὶ ἃ ἐνδιετριψάμεν, φαινομένων ἀνεξηγητῶν, ἀλλὰ λίαν ἀρχαίων, διότι ἡ ἱστορία πάντων των λαῶν ἀπὸ τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιότητος δίδωσιν παραδείγματα, ἅτινα δύσκολον εἶνε ν' ἀρνηθῇ τις ἢ νὰ ἐξαλείψῃ.

Ἄλλὰ πῶς, θὰ μᾶς εἴπωσι, δυνάμεθα, πῶς ὀφείλομεν εἰς τὸν αἰῶνά μας αὐτὸν τῆς πειραματικῆς μεθόδου καὶ τῆς θετικῆς ἐπιστήμης νὰ παραδειχθῶμεν ὅτι εἰς ἐπιθάναντος, καὶ μάλιστα εἰς νεκρός, δύναται νὰ συγκοινωνήσῃ μετ' ἄλλου;

Τί εἶνε εἰς νεκρός;

*Ἐστὶ συνέστις

[Μετάφρασις X.]

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΑ

Βιογραφίας Π. Εὐαγγελίδου *Ἐπεα πτερόεντα*.

Ἀνῆλθω εἰς τὴν τάξιν τῶν στενοκεφάλων ἐκείνων ἀνθρώπων, οἵτινες τὸν κόσμον τῆς γυναικὸς δὲν ἐκτείνουσι πέραν τοῦ οἴκου, οὐδὲ δύναται νὰ ἐννοήσῃ τίνα λόγον ἔχουν θραυθώδεις καὶ ἐπιδεικτικαὶ ἀπείρειαι πρὸς χειραφέτησιν δῆθεν τοῦ γυναικείου φύλου, καὶ νομίζουσιν ὅτι αἱ λεγόμεναι « σοφαὶ γυναῖκες » ἐκτελοῦσιν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τὸν προρισμὸν των μόνον ὡς ἡρωίδες τῶν κωμωδιῶν τοῦ Μολιέρου. Ἀλλὰ συγχρόνως βλέπω ὅτι ἐν μέσῳ ἡμῶν ἡ γυνὴ εἶνε ὡς κόσμος τις ἰδιαίτερος, κόσμος ὅλος κάλλους καὶ ἀγαθότητος, ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως, ὅστις μᾶς συγκινεῖ καὶ μᾶς φέρει εἰς ἐκστασιν, μᾶς παρεχει θάρρος καὶ ὑποστήριξιν ἢ κόσμος ἰλιγικώδης πλήρης σκότους καὶ μυστηρίου, συνταράττων τὸ λογικὸν καὶ παραλύων τὴν δύναμιν καὶ (ἢ ἀντίθεσις δὲν εἶνε τόσον ἀσυμβίβαστος ὅσον φαίνεται) ἐνῶ ἄφ' ἑνὸς τὴν γυναῖκα δὲν δύναται νὰ φαντασθῇ ἐξεργουμένη τῶν στενῶν ὁρίων τοῦ νοικοκυριοῦ, ἄφ' ἑτέρου ἐν ἀπὸ τὰ πλέον μαγικὰ ὄνειρα, ἅτινα κατέχουσι διαρκῶς τὸ πνεῦμά μου εἶνε τὸ ὄνειρον τῆς ἰδεώδους γυναικὸς, ἣτις ἀντὶ τοῦ ἰστοῦ τῆς Πηνελόπης χειρίζεται τὴν λύραν τῆς Σαπφούς.

Εἴτε ἡ γυνὴ ἐπλάσθη διὰ νὰ μᾶς συντροφεύῃ καὶ νὰ μᾶς συμπληρῇ, εἴτε διὰ νὰ μᾶς παιδεύῃ καὶ νὰ μᾶς ξεμυαλιζῇ, εἶνε ἡ Μοῦσα καὶ εἶνε ἡ ποιήσις, διότι ἐκ ταύτης ἀπορρέει ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀφοσίωσις, διότι εἶνε ἡ ἀβροτάτη ἐνοσάρκωσις τοῦ ὠραίου, διότι ἐν τῷ ψευδεῖ τούτῳ κόσμῳ εἶνε αὐτὴ ἡ πραγματικώτερα ἀπόλαυσις, καὶ ὅταν ἀκόμη μᾶς ἀπατᾷ. Μὴ ζητεῖτε τὸν ὀρισμὸν τῆς φαντασίας εἰς τὰ ἐγγειρίδια τῆς Ψυχολογίας καὶ εἰς τὰ προβλήματα τῆς Αἰσθητικῆς. Ζητήσατέ τον εἰς τὴν ἀρχαίαν αἰγυπτιακὴν παράδοσιν, καθ' ἣν ἡ Φαντασία ἦτο θυγάτηρ τοῦ Νικάρχου καὶ ἐγεννήθη εἰς τὴν Μέμριδα. Ὁ Ὀμηρος οὐδὲν ἄλλο ἦτον ἢ μιμητὴς τῶν ποιημάτων ἐκείνης ἐξυμνούντων τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον καὶ τὰς

περιπλανήσεις τοῦ Ὀδυσσεύος ὁ Ὀμηρος ἐκλεψε τὴν δόξαν τῆς Φαντασίας. Ἄν καμμίαν φοράν αἱ γυναῖκες διαμφισβητήσῃ πρὸς τοὺς ἄνδρας καὶ τὰ φιλολογικὰ πρωτεῖα, ἃς μὴ λησμονήσῃ νὰ φέρουσιν καὶ τοῦτο ὡς ἐπιχειρήμα πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ὑπεροχῆς αὐτῶν. Ἄλλ' αἱ γυναῖκες πρὸς ὑποστήριξιν τῶν φιλολογικῶν αὐτῶν προσόντων καὶ πρὸς ἀναγνώρισιν τῆς ποιητικῆς των δόξης δὲν ἔχουν ἀνάγκην ἀμφιβολῶν καὶ σκοτεινῶν παραδόσεων λαλεῖ ὑπὲρ αὐτῶν εὐγλωττῶς ὁ ἀρχαῖος καὶ ὁ νεώτερος κόσμος, καὶ ἀποστομῶνει καὶ τὸν αὐστηρότερον ἀπαρνητὴν αὐτῆς ἡ χρυσοῦ καὶ ἀδιάσπαστος ἄλυσις τῶν ψαλτρῶν τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιότητος, καὶ αἱ φωτειναὶ ἐμφανίσεις τῶν ποιητικῶν τοῦ δυτικῶ πολιτισμοῦ.

Ἐν τῇ παλαιᾷ Ἑλλάδι, εἰς τὰ μέρη ὅπου ἡ γυνὴ δὲν ἐκλείετο εἰς τὸν γυναικωνίτην καὶ δὲν περιορίζετο αὐστηρῶς εἰς τὸ νῆθειν μόνον καὶ ἰσουργεῖν, συχνότερον καὶ λαμπρότερον ἐξεδήλου τοῦ πνεύματος τὴν χάριν καὶ τῆς καρδίας τῆς τὸ πῦρ ὡς ἐμπνευσμένη ἰέρεια τῶν Μουσῶν. Ὅπως τῆς ἐλληνικῆς φύσεως οὕτω καὶ τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος εἶνε ὀηλυκὰ καὶ ἡμερα τὰ θελήγητρα διὰ τοῦτο καὶ οἱ κάλλιστοι τύποι τοὺς ὁποίους ἀπαντῶμεν εἰς τὰ ποιήματα τῶν ἀρχαίων εἶνε γυναικεῖοι τύποι, εἶνε ἡ Ἀντιγόνη, ἡ Ἀνδρομάχη, ἡ Ἰριγένεια, ἡ Ἀλεξίστις διὰ τοῦτο καὶ αἱ ἐλληνίδες ποιήτριαι κατ' ὀδὸν ὑπολείπονται τοῦ κλέους τῶν ἐλλήνων ποιητῶν, πολλάκις δὲ τὸ κοινὸν ἐθαύμαζε καὶ ἠγάπα τὰ ἄσμα των πλείοτερον ἐκείνου τῶν ἀνδρῶν. Τίς οἶδεν ἴσως ἐν ἐποχῇ καθ' ἣν ὁ ποιητὴς δὲν ἦτο, ὡς εἶνε κατ' ἀνάγκην σήμερον, ἠχῶ τῶν ἀτομικῶν αὐτοῦ αἰσθημάτων καὶ τῶν ἰδίων ὄνειροπολήσεων, ἀλλ' ἀντήχει τοὺς πόθους καὶ τὰ ὄνειρα ὀλοκλήρου λαοῦ, αἱ ἐλληνίδες ποιήτριαι ἦσαν δημοτικώτεροι, ὅπως λέγομεν σήμερον, διότι περιορίζοντο πιστότερον καὶ φυσικώτερον εἰς τὴν ἐκφράσιν τῶν αἰσθημάτων τῆς

κοινωνίας ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας ἔζων, καὶ δὲν ἦτο μόνον τὸ ἄσμα των ἐγκλεισμάτων τοῦ σφοδροῦ γυναικείου πάθους, δὲν ἔφερε μόνον ἀγνότατον τὸν τύπον τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τῆς ἀφοσιώσεως, ἀλλὰ καὶ ἀφειροῦτο κυριώτερον εἰς τὴν ἐγκωμίαν τῶν ἐγγωρίων θεῶν καὶ τῶν ἐγγωρίων παραδόσεων. Δὲν ἐπετηδεύοντο ἐκεῖνοι τὰς σοφὰς καὶ τὰς πεπαιδευμένας, οὐδὲ μετεχειρίζοντο εἰς τοὺς στίχους των ἐπὶ τὸ σπουδαιότερον δῆθεν καὶ τὸ κομψότερον τὴν γλῶσσαν των λογίων, ἀλλ' ἔγραφον ἀπλῶς καὶ ἀπροσποιητῶς τὴν γλῶσσαν τοῦ τόπου των. Καὶ δὲν παραξενεύομαι διότι ἡ Κόρινθα ἐνίκησε τὸν Πίνδαρον, οὐδ' ἀποδίδω τὴν νίκην της, ὡς θέλουσιν ἄλλοι, εἰς τὴν ἀμάθειαν των κριτῶν. Ἡ Ταναγραία ποιήτρια δὲν ἐψάλλε «δωριδὶ φωνῇ», ὡς ὁ μέγας αὐτῆς ἀντίζηλος, ἀλλ' ἐποίησε εἰς τὸ ἐγγωρίον ἰδίωμα, ἐξύμνει ἐγγωρίους θρούλους καὶ μύθους καὶ θεούς, καὶ ὁ προσφιλὴς ἦρωὺς των στίχων της ἦτο καὶ τῆς πατρίδος της ὁ προσφιλὴς ἦρωὺς, ὁ Ταναγραῖος Ὁρίων, καὶ ἡ ἀφέλεια τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν των ποιημάτων της, ὡς ἡ ὠραιότης τὸ κύριον γνώρισμα τοῦ εἴδους αὐτῆς καὶ πῶς νὰ μὴ ὑπερισχύσῃ ἐν ποιητικῷ ἀγῶνι καὶ τοῦ Πινδαροῦ ἀκόμη; Οἱ ἀρχαῖοι πολλαχῶς ἐτίμησαν τὰς ποιητριάς, ἐπιφανέστατα δὲ εἰς συγγράμματα καὶ ἐπιγράμματα ὅπου τὰς ὀνομάζουσι θεογλώσσους καὶ θήλειαι Ὀμήρους, καὶ γλυκυχαεῖς καὶ ἐργάτιδας « ἀνάων σελίδων » καὶ παραβάλλουσι πρὸς τὰς ἐννεά Μοῦσας ἐννεά ἐξ αὐτῶν, τὴν Κόρινθον καὶ τὴν Μύρτιν τὴν συμπολίτιδα αὐτῆς, τὴν θεῖαν Σαπφῶν, τὴν παρθενικὴν Ἡρινναν, ἣτις ἀπέθανεν εἰς τὸ ἄθος τῶν δεκαεννέα ἐτῶν της, τὴν Πράξιλλαν καὶ τὴν Μοιρῶν καὶ τὴν Ἀνύτην, τὴν καινοτόμον καὶ ἡρωϊκὴν Τελέσιλλαν, καὶ τὴν Νοσσίδα, ἐπὶ τῶν δέλτων τῆς ὁποίας αὐτὸς ὁ Ἔρωὺς ἐτήξε τὸν κηρὸν του, κατὰ τὴν ἐκφράσιν τοῦ ἀρχαίου ἐπιγραμματοποιῦ. Καὶ βραδύτερον ἀκόμη, ὅτε ἐπὶ τῶν ἐρείπιων τοῦ ἀρχαίου νέου κόσμος ἀνεστύλοτο καὶ οἱ πάγκαλοι θεοὶ τῆς Ἑλλάδος ἐξηφανίζοντο ὑπὸ τὸν νοερὸν ὀρίζοντα ἐν ἀπάτῳ θλίψει ὡς ἠλιοὶ δύνοντες, γυνὴ προσηγήθη ἐκουσίως εἰς θυσίαν ὑπὲρ αὐτῶν, ἡ φιλόσοφος Ὑπατία, ἀπὸ τοῦ στόματος τῆς ὁποίας ἔρρεεν αὐτὴ γλυκυτέρα τοῦ μέλιτος, ἀλλὰ μᾶλλον ποιήτρια ἢ φιλόσοφος, μόνη πιστὴ μένουσα τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἰς ὑψηλὸν καὶ ἀνέριτον ἰδεῶδες, ποιήτρια καὶ ἱερομάρτυς τοῦ ἐθνισμοῦ. Καὶ ἀκόμη βραδύτερον, ὅτε τὸ μεγαλεῖον τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας ἐπλήρου τὴν οἰκουμένην, ἐν μεσῷ τῆς φιλολογικῆς πτωχείας καὶ τῆς βαρβαρότητος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, γυνὴ πάλιν ἡ μοναχὴ Κασσιανὴ ἐτόνισε μυστικὸν καὶ πύρινον τὸ ἄσμα της πρὸς τὸν Νυμφίον καὶ δι' ἀνεξιτήλων χρωμάτων ἐζωγράφησε τὸν «ὄστρον τῆς ἀκολασίας», καὶ τὸν «ζωφῶν καὶ ἀσέλγηον ἔρωτα τῆς ἀμαρτίας», ὅστις κατέκαιε τὰ σπλάγχνα της, ὡς ἐν τῇ Δύσει ἡ ἀγία Θηρεσία, Σαπφῶ τοῦ Χριστιανισμοῦ, « Σὲ ἀγαπῶ Χριστέ μου! » ἀνέμελπεν ἐν ἀγγελικῇ ἐκστάσει.

Ἀλλὰ τὰ δῶρά των αἱ Μοῦσαι δὲν ἐπιδαψίλευσαν πρὸς μόναν τὰς γυναῖκας τῶν ἀρχαίων χρόνων. Ὅτε τὸ βεῦμα τοῦ πολιτισμοῦ ἐστράφη πρὸς τὴν Δύσιν, καὶ τὰ ἄνθη τῆς ποιήσεως εὐωδίασαν τὸν βίον τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν, αἱ γυναῖκες δὲν ἀπελείφθησαν τῶν ἀνδρῶν εἰς τὴν καλλιέργειαν ἐκεί-

νων. Ὁ δέκατος ἔνατος αἰὼν ἀριθμεῖ διαπρεπεῖς ποιητριάς, ἐξ ὧν ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρω τὴν ἀγγλίδα Ἐλισάβετ Βάρρετ, τὴν μεγαλόφωνον ψάλτριαν τῆς πίστεως καὶ τοῦ ἔρωτος, σύζυγον τοῦ πρό τινος ἀποθανόντος Ροβέρτου Βράουνιγ, ὅστις συμβιβάζων τὰ ὡς ἀσυμβίβαστα κρινόμενα, ὑπῆρξε ποιητὴς ἀκατάληπτως εἰς τὰ πλήθη καὶ μέγας ἐν ταῖς αὐτῶν ποιητῆς τὴν συμπολίτιδα αὐτῆς, τὴν ἐρασμαίαν Μερν Ρόβινσον, ἣτις δημοσιεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν πλήρη πρωτοτυπίας ποιήματα, ζωογονούμενα ὑπὸ τῶν πνοῶν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς φιλοσοφίας. Ἐν Γαλλίᾳ μεταξὺ ἄλλων τὴν Βαλμύρην, τὴν ὁποίαν ὁ Μπαμβίλ δὲν ἀπαξιοῖ νὰ ἀποκαλέσῃ με γάλην, τὴν Λουίζαν Σεϊφερ, τῆς ὁποίας οἱ ἐμπαθεῖς στίχοι συγκινοῦν μέχρι δακρύων, τὴν κυρίαν Ἀκκιερμαν, περίπυστον συγγραφεῖα φιλοσοφικῶν ποιημάτων, τὴν ὑπὸ ψευδώνυμον Jeane Berteroy νέαν γυναῖκα, τῆς ὁποίας τὸ καλλιτεχνικὸν τάλαντον ὀμορφῶς ἐξαιρεῖ ὁ γαλλικὸς τύπος, τὴν σλαβικοῦ αἵματος Τόλαν Δοριάν, μεθύουσαν ἐν τῷ ἀκράτῳ οἴνῳ τοῦ λυρισμοῦ. Ἐν Ἑλβετίᾳ τὴν Ἀλικίην Σαμβριέ, ἀποθανούσαν ὡς ἡ ἀρχαία Ἡριννα, τῆς ὁποίας τὸ βαθύφρον πνεῦμα ἀπεθαύμασεν ὁ Sully Prudhomme, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Τουρκίᾳ τὴν Ἀνὶ Φατιμά, ἀκμάσασαν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, πολλὰ τῶν ποιημάτων τῆς ὁποίας διδάσκονται εἰς τὰ ὀθωμανικὰ σχολεῖα ὡς πρότυπα ποιητικῆς τέχνης.

Τὴν ἰδεώδη γυναῖκα, ἣτις ἀντὶ τοῦ ἰστοῦ τῆς Πηνελόπης χειρίζεται τὴν λύραν τῆς Σαπφούς, ἐκείνην τὴν ὁποίαν φανταζομαι ὡς τὴν γοητευτικὴν ἐνοσάρκωσιν τῆς ποιήσεως ὠραίας ὡς ἡ Ἀρμονία, ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἐρωτος, πολλάκις τὴν ὀνειροπόλησα, ἀλλ' ἀκόμη δὲν τὴν συνήνησα ἐν μέσῳ ἡμῶν, οὐδ' ἠκούσα τὸ ἄσμα της ἀπὸ τῶν κλιτύων τοῦ νεοελληνικοῦ Παρνασσοῦ νὰ ἀντηγῇ κάτω ἐδῶ εἰς τὰ ὠτά μας. Ἄν τὸ ἦκουσα τὸ ἄσμα της, ἀμέσως θὰ τὴν ἀνεγνώριζα ὅτι μᾶς ἔλεγεν ἐκεῖνο πῶς αἰσθάνεται καὶ πῶς σκέπτεται ἡ γυνὴ ὅτι μᾶς ἐζωγράφει τὴν ἀθωότητα τῆς παιδείας, τὸ ὄνειρον τῆς κόρης, τοὺς πόνους τῆς μητρὸς, τὰς ἐκστάσεις τῆς ἀγαπώσεως, τὴν γυναικεῖαν ψυχὴν ὑφ' ὅλας αὐτῆς τὰς φάσεις, τὴν Εὐάν ἀμαρτάνουσαν, τὴν Εὐάν πάσχουσαν, τὴν Εὐάν ἀφοσιωμένην, καὶ ὅτι τὸ ἐξέφραξε μὲ γλῶσσαν καὶ ρυθμῶν, μὲ πρόπους καὶ μὲ σχήματα τοιαῦτα, ὅποια μόνη γυναικὸς φύσις καὶ ἑλληνογενὴς γυναικὸς, τὸ κυριώτερον, δύναται νὰ ἐξεύρη καὶ νὰ διαπλάσῃ. Ἄλλ' ἐν τῇ νεοελληνικῇ ποιήσει ἡ γυνὴ δὲν ὠμίλησεν ἀκόμη. Ἀκούονται μὲν ἐδῶ κ' ἐκεῖ φωναί τινες, γράφονται στίχοι καὶ πλέκονται ὀμοιοκαταληξίαι ὑπὸ γυναικῶν, ἀφ' ὅτου συνεστήθημεν εἰς βασιλεῖον μέχρι σήμερον κατέστησαν γνωστὰ ὀνόματα ποιητριῶν τιων, ἀλλὰ αὐτὰ ὅλαι ἢ δὲν κατῳρθώσαν νὰ ἀρθῶσιν ὑπεράνω τοῦ μετρίου ἢ καὶ ἂν παρήγαγον ὀλιγοστά τινα στιχοῦργήματα ἀξία σχετικῆς τιμῆς ἐκτιμήσεως, ταῦτα ἢ ὡς ἐκ τῆς ὕλης ἢ ὡς ἐκ τοῦ εἴδους, ἢ καὶ ἀμφοτέρων ἕνεκα, φαίνεται ὡς νὰ μὴ ἐγράφοντο ὑπὸ γυναικῶν, καὶ στεροῦνται τοῦ κυριωτάτου προσόντος, τῆς γυναικειᾶς εὐαισθησίας, ἣτις θὰ τὰ καθίστα ἔργα τέχνης καὶ ἔργα ἀγαπητά. Ὁ ἀρχαῖος μῦθος ἀναφέρει ὅτι τὸ πάλοι οἱ ἰκτινὲς ἐψάλλον ὡς οἱ κύκνοι ἀλλ' ἠκούσαν τοὺς ἵππους χρεματίζοντας καὶ ἠράσθησαν τῆς φωνῆς των, καὶ προσεπάθησαν νὰ τοὺς μιμηθῶσιν, καὶ τὴν ἔπαθαν

διότι δὲν ἔμαθαν μὲν νὰ χρεμετίζουν, ἐλησμόνησαν δὲ τὸ ἄδειν. Αἱ ποιήτρια ἤμῶν κατὰ γενικὸν κανόνα πάσχουν κατὰ τι παραπλήσιον τῶν ἰκτινῶν τοῦ μύθου.

Τοῦ κανόνος τούτου δυστυχῶς δὲν ἐξαιρεῖται καὶ ἡ νεαρά καὶ εὐελπίς ποιήτρια τῶν «Ἐπέων Πτεροέντων». (Καὶ ὁ τίτλος αὐτὸς ἀκόμη βαρὺς καὶ ἀνάρμοστος διὰ ποιήματα γυναικῆς). Εἰς τρεῖς μεγάλας κατηγορίας ἡμποροῦμεν νὰ διαιρέσωμεν τοὺς στίχους τοὺς ὁποῖους συμπεριέλαβεν ἐν τῷ προσφάτως ἐκδοθέντι ἐν Κωνσταντινουπόλει διακοσιοσελίδω βιβλίῳ τῆς· εἰς στίχους διηγηματικούς, ἔχοντας μᾶλλον ἀντικειμενικὴν τὴν μορφήν, εἰς στίχους καθαρῶς ὑποκειμενικούς ἐν εἰδει αἰσθηματικῶν μονωδιῶν καὶ ἐρωτικῶν ἐξομολογήσεων καὶ εἰς στίχους ἐπ' εὐκαιρίᾳ διαφόρων χαρμῶν ἢ θλιβερῶν συμβάντων εἰς οἰκείους καὶ φίλους· οἱ τελευταῖοι οὗτοι καὶ καλογραμμένοι ἂν ἦσαν δὲν θὰ εἶχαν καὶ πολλὴν σχέσιν πρὸς τὴν τέχνην, οἱ πρῶτοι δὲν θὰ κρινόντο νὰ κριθῶσι μόνον ὡς μαθητικά γυμνάσματα, οἱ δεῦτεροι δὲν στεροῦνται πόνου τινὸς καὶ αἰσθήματος, ἐνίοτε ὑποφαίνεται ἐν αὐτοῖς αἰμάσσουσα τῆς γυναικῆς ἡ καρδιά, καὶ ὄνειροπόλος τῆς κόρης ἡ ψυχὴ, ἀλλὰ καὶ οὗτοι σχεδὸν ἐξ ὀλοκληρῶ ἀμωροὶ καὶ ἄρρηθμοι, καὶ τούτων δὲ ἡ φράσις ἐνθυμίζει ἀνά πάντα σχεδὸν στίχον τὸν ἀνούσιον λογιωτατισμὸν Βυζαντινῶν τινῶν ἐφημερίδων καὶ τὴν καταπνίγουσαν πᾶν σπέρμα γλωσσικῆς εἰλοκαλίας καὶ πᾶσαν ὄρμην ποιήσεως ἐκπαίδευσιν εἰς τὰ σχολεῖα καὶ περισσώτερον ἀκόμη εἰς τὰ παρθεναγωγεῖά μας. Δύο ἐφιάλται βαρύνουσιν ἐπὶ τῆς Μούσης τῆς νέας κόρης καὶ ἐμποδίζουν τὸ ἄσμά τῆς καὶ συγκρατοῦν τὴν πῆσιν τῆς· ἡ ἑλληνικομανία (κακὴ ἐπίδρασις τοῦ σχολείου), καὶ ἡ ἑλλησιψία πάσης ἰδιοφυίας (κακὴ ἐπίδρασις τῆς ἀναγωγῆς νεοελληνῶν ποιητῶν, οἵτινες πᾶν ἄλλο θῶνται νὰ θεωρηθῶν ἢ ὡς πρότυπα μιμήσεως.) Πῶς θέλετε νὰ εἶνε τῆς προκοπῆς στίχοι γεμάτοι ἀπὸ φερνάς, πνιγὰ λείωνας, διηρωτῶν τσ, ἔα νούς, τρὺ χῶσι, σκελίζων, σμερδαλέα, εὐφρόνη, ἀνδρῶ στήθη κτλ; Καὶ πῶς ἤδυνήθη τόσον εὐαίσθητος ποιήτρια νὰ ὑποφέρῃ στίχους τοιοῦτους;

Πλὴν σὺ πενθίμως μειδίῳν καὶ ἔχων τεθνεῶτα Πάντα παλμὸν ἤδη ἐν σοί, μ' ἠπάτας ἐσκεμμένως, Προδότα!

Ἡ
Κ' ἐνῷ ὁ θνητὸς κόρος δὴ κουράζει,
Βλέπει τὰς ὥρας νὰ περοῦν κυραὶ,
Ἀκούρατος ὁ νοῦς μου σχεδιάζει
Εἰς ἐν μικύλον κύπελλον καφέ.

Ἡ
Τῷ πόθῳ κόρος ἐπειτα, τῷ κόρῳ ἀκηδία,
Τῇ ἀκηδίᾳ λήθη,
Τῇ λήθῃ ὄλος καὶ χαρὰ καὶ τῇ χαρᾷ πικρία,
Βιβρώσκουσα τὰ στήθη.

Ἡ
Μὲ ἀκούεις, μαμᾶ;
"ὦ! τί θέρμη, τὰ μάτια μου κξιόν,
Κάιουν φεῦ! τὰ ἔμα,
Πλὴν τὰ σὰ εἰς τὰ δάκρυα πλείουν.

Καὶ πλήθος ἄλλων. Καὶ τοσοῦτο μᾶλλον θλιβομαὶ προσκρούων κατὰ τοιούτων στίχων, καθ' ὅσον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀνακαλύπτω καὶ καλὰς στροφὰς καὶ ὠραίους

τινὰς στίχους, ἀσφυκτιῶντας καὶ τεθαμμένους ὑπὸ σωροῦς παντοίας ἀκατεργάστου ὕλης. Τὸ ἀγνῆς ποιητῆς σεῶς τετράστιχον τοῦτο περισώζω ἐκ τῶν ἀβύσσων διακοσιοστὶχου ποιήματος:

Σὲ μιὰ βραδεῖα καλοκαιριοῦ, βραδεῖα χαριτωμένη,
Ποῦ μύρια ἀστέρια ἔλαμπαν μέσ' ἔς τ' οὐρανῷ τὰ βῆθη,
Ἐγχεῖσα κόσμον ἄπειρον, ὄλοχρον, οἰκουμένην,
Ποῦ κατοικοῦσαν ἄγγελοι χωρὶς χολῆ καὶ πάθη.

Τὸ ποίημα «εἰς λευκῶμα φίλης», τί ὠραία ἰδέα καὶ τί κακὴ ἐκτέλεσις! Καὶ ἡ «Δωρεὰ ἐν ὄνειροις», — χωρὶς νὰ προσέξετε εἰς τὸν σχολαστικὸν τίτλον, ἀναγνώσατε τοὺς πλείστους στίχους τῆς:

Καὶ εἶδα ὅτι μ' ἔβαλαν
τῆς δόξης τὴν κορῶνα
καὶ σ' ἔδωσα τὴν δόξαν μου
γι' ἀγάπης ἄρραβῶνα.

Πῶς μ' ἔκκαμαν ἐθάραψα
θεὸ τοῦ Παραδείσου
καὶ ἔδωσα τὴν παράδεισο
γιὰ νὰ γενῶ δική σου.

Ἄρχάγγελος ὀλόχρυσος
πετοῦσα ἔς τὰ ὄνειρά μου
καὶ σ' ἔδωσα τὴ χάρη μου
καθὼς καὶ τὰ φτερά μου.

Τὴν ἀνοιξί με χάρισαν
μαζί με τὰ λουλούδια,
με χάρισαν τοῦ ἔρωτος
τ' ἀθάνατα τραγούδια·

με τὰ τραγούδια ἔψαλα
τὰ ὄμορφα σου νιάτα
καὶ τὰ λουλούδια σκόρπισα
ἔς τῆς νιότης σου τὴ στρατά.

Ἴδου στίχοι ποιητρίας καὶ στίχοι γυναικῆς! Ὡ νέα μουσόληπτος, καλὴ Βιργινία, μὴ προσέχης εἰς ἀνοήτων ἐγκώματα καὶ μὴ φράττης τὰ ὦτα εἰς τὴν φωνὴν τῆς εἰλικρινείας· δόσε μας καὶ ἄλλους στίχους, ὡς οἱ ἀνωτέρω, καὶ θὰ σοῦ ἐτοιμάζωμεν στέφανον θαλαρώτερον ἐκείνου διὰ τοῦ ὁποῖου ὁ Μελέαγγρος ἔστρεψε τὰς ἀοίδους τῆς Λέσβου. Τῆς ποιήσεως ἡ ἀγάπη κατακαίει τὴν καρδίαν σου· ὑπολείπεται νὰ φωτίσῃ καὶ τὸ πνεῦμά σου ἡ χάρις τῆς ποιήσεως.

ΚΟΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Εἰς τῆς μελαχρινῆς τὰ μάτια

Τὰ μάτια σου, πουλάκι μου μελαχρινό,
ποῦ φῶς μέσ' ἔς τὰς καρδιαῖς σταλάζων,
με τ' ἄστρα τὰ ψυχρὰ ἔψηλὰ ἔς τὸν οὐρανόν,
—μὴ σὲ γελοῦν οἱ ποιηταὶ— δὲν ἰμοιάζουν.

Τ' ἀστέρια κάθε μαῦρη νύχτα φωτεινὰ
με καλοσύνη λάμπουν ἔς τὰ πελάγη.
Τὰ βλέπει ὁ ναύτης, ποῦ με γνωστὸν κυβερνᾷ,
καὶ ἴσθιο δρόμο λάμπει ἐκεῖ ποῦ ἔπαγει.

Τὰ μάτια σου τὰ μαῦρα, φῶς μου, ὅποιος τὰ ἰδῆ
τόσες γλυκάδες καὶ φωτιαῖς γεμάτα
— ἂν εἶνε καὶ τὸ γνωστικώτερο παιδί —
θὲ νύδη ἀπὸ τὴν ἴδια του τὴν στρατά.

Γ. Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Ὁ πρῶτος ἔρωσ τοῦ Βίσμαρκ. Ἐπὶ τῇ παραίτησιν τοῦ γερμανοῦ ἀρχικαγκελαρίου ὁ εὐρωπαϊκὸς τύπος βρῖθει ἀνεκδότων καὶ ἐπεισοδίων ἀναφερομένων εἰς τὸν βίον αὐτοῦ. Μεταξὺ δ' ἄλλων ἀναγράφουσι καὶ τὰ κατὰ τὸν πρῶτον νεανικὸν ἔρωτά του ὡς ἐξῆς: Ὁ Βίσμαρκ, σπουδάζων ἐν Τυβίγγῃ, ἔπαθεν ἐκ σοβαρῶν στομαχικῶν ἐνοχλήσεων συνεπεῖα ὑπερβολικῆς πόσεως, οἱ δὲ ἱατροὶ ἀπέστειλαν αὐτὸν πρὸς θεραπείαν διὰ γάλακτος εἰς μέρος ὅπου δὲν ὑπῆρχε ζῦθος, καὶ ὡς τοιοῦτο ἐξελέξαν τὸ Μερᾶνον τοῦ Τυρόλου. Ἀλλ' ὁ ζωηρὸς σπουδαστὴς στενοχωρούμενος ἐν τῇ μικρᾷ καὶ ἡσυχῇ πόλει ἤρχισε νὰ κάμνῃ ἐκδρομὰς βαθυπέδων μᾶλλον μακρυνὰς· εἰς μίαν δὲ τούτων ἐφθάσε καὶ μέγρι ἀγροτικῷ τινος πανδοχείου τοῦ Μίττερβαδ. Ἐκεῖ ὑπὸ γραφικωτάτην σκιάδα ἡμᾶς κυνηγῶν ἐπινοῦν ὑπηρετούμενοι ὑπὸ εὐμωροτάτης ξανθῆς νεανίδος. Ἐκ τῆς θέας τοῦ χαριέντος συμπλέγματος ὁ Βίσμαρκ ἐσκυδαλίσθη τόσον, ὥστε ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ παρακαθῆσθαι καὶ αὐτὸς· λησμονήσας δὲ καὶ τοὺς ἱατροὺς καὶ τὴν θεραπείαν του, ἐζήτησε πρῶτον καὶ δεῦτερον καὶ τρίτον ποτήριον ζύθου ἀπὸ τὴν κάπηλον, καὶ ἔφυγε μόνον ἀφοῦ ἐκένωσε καὶ τὸ ἔκτον. Βῆχαριστηθεὶς δ' ἐκ τῆς ἐπιδοσσεως τοῦ ποτοῦ ἐπὶ τῆς ὑγείας του, ἀπεφάσισε νὰ παραίτησθαι καὶ τὸ Μερᾶνον καὶ τὸ γάλα του καὶ τὸ ὕδωρ του καὶ νὰ ἐγκατασταθῆ ὑπὸ τὴν φιλόξενον στέγην τοῦ κύριου Χόλτςνερ τοῦ πατρὸς τῆς ξανθῆς Ἰωσηφίνας. Ἐσχετίσθη ἐκεῖ μετὰ τῶν χωρικῶν καὶ συνέπινεν καὶ συνευθύμει θορυβῶδως μετ' αὐτῶν, ἀλλ' ἐσχετίσθη πολὺ περισσότερον μετὰ τῆς θελκτικῆς του οἰκοδοσοποιῆς, τὴν ὁποίαν ἠγάπησεν ἀληθῶς. Ὁ ἔρωσ του δὲ αὐτὸς ἦτο δειλὸς, καὶ πλήρης ὑποταγῆς. Τὸν ἐπ' ἐσχάτων σύροντα ἀπὸ τὴν ῥῖνα τὴν Εὐρώπην ὅλην, ἔσπευ τότε κυριολεκτικῶς ἀπὸ τὴν ῥῖνα ἡ εὐρωπαικὴ κόρη τῶν Ἀλπεων. Ἐπανελθὼν μετὰ τινος καιρὸν εἰς Τυβίγγην τόσον ἐπόθησε τὴν λατρευτὴν Τυρολίδα, ὥστε ἀπῆλθεν εἰς Μερᾶνον πόλιν δῆθεν πρὸς ἐξακολούθησιν τῆς θεραπείας του. Ἀντὶ δὲ τοῦ Μερᾶνον εὐρέθη εἰς τὸν οἰκισκὸν τῆς Ἰωσηφίνας, ἣτις τὸν ἀνέμενε πιστή. Ὁ ἔρωσ αὐτῶν διέλαθε τὴν προσοχὴν καὶ τοῦ πατρὸς τῆς κόρης καὶ τῶν ἄλλων χωρικῶν, ὧν πολλοὶ τρυφερῶς προσέβλεπον αὐτήν. Ἀλλ' οἱ εὐτυχεῖς ἐρωτευμένοι τὸσον ἐνεθαρρύνθησαν, ὥστε ἔχει μόνον δὲν ἐπροσουλᾶσσοντο πλέον κατὰ τὰς εἰδιλλιακὰς αὐτῶν συνεντεύξεις ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν ἐλάτων, ἀλλ' ἠμέραν τινα ἐπανερχόμενοι ἐκ περιπάτου ἐνεφανίσθησαν εἰς τὸ πανδοχεῖον σχεδὸν ἐνηγ-

καλισμένοι. Ὁ κύριος Χόλτςνερ ἔμεινεν ἐκθαμβὸς πρὸ τοῦ θεάματος· ἀπέπεμψε τὴν κόρην αὐτοῦ καὶ προέβη πληθρῆς ὀργῆς πρὸς τὸν τολμηρὸν νεανίαν, ἀλλ' οὗτος προλαβὼν εἶπε:—Κύριε, ἀγαπῶ τὴν κόρην σας καὶ θέλω νὰ τὴν στεφανώθω. Συνεπεῖα τῆς ἐντιμοῦ ταύτης προτάσεως ἐπηκολούθησαν διαπραγματεύσεις, αἰτίνας ἐναυάγησαν, διότι ὁ κύριος Χόλτςνερ δὲν ἔστρεψε νὰ δώσῃ τὴν μοναχοκόρην του εἰς ἄνθρωπον ἔχοντα δύο μεγάλα κατ' αὐτὸν ἐλαττώματα, ὅτι ἦτο εὐγενὴς καὶ διαμαρτυρόμενος. Ἐφυγε λοιπὸν εἰς Τυβίγγην οὕτω σκληρῶς ἀποπεμφθεὶς ὁ Βίσμαρκ καὶ ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἦτο ἀπαρηγόρητος ἐπὶ τούτῳ. Οὐδ' ἐπανεῖθε πλέον τὴν ἐρωμένην του, ἣτις βραδύτερον ὑπανδρεύθη ἕνα θαλαμηπόλον τοῦ δουκὸς τοῦ Σαλτσβούργου. Τίς ἤξευρε ὅμως ἂν βραδύτερον ἐν τῷ περιπετειῶδι βίῳ του, καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἰδίως, δὲν ἔφερέ ποτε μετὰ πόθου τὸν νοῦν εἰς τὰ μακάρια ἐκεῖνα ἔτη τῆς νεανικῆς ἀμεριμνησίας καὶ τῶν εἰδυλιακῶν ἐρώτων!

Θαυμάσιον μνημονικόν. Ἐν νοσοκομείῳ τινὶ τῆς Βουδαπέστης ἀπέθανεν ἐπ' ἐσχάτων ὁ Οὐγγρος ὑποκριτῆς Κάρε Σάμπω, ὅστις κατέστη ὀνομαστὸς οὐχὶ τόσον διὰ τὴν τέχνην, ὅσον διὰ τὴν μνήμην αὐτοῦ, ἣτις ἦτο ἰσχυροτάτη. Παρεμβρεθείς ποτε οὗτος εἰς συνεδρίασιν τῆς οὐγγρικῆς βουλῆς ἐπανελάθε τὴν ἐσπέραν ἐν τῷ ἐντευκτηρίῳ τοῦ θεάτρου ὅλους τοὺς λόγους, ὅσους ἤκουσε, χωρὶς νὰ παραλίπη λέξιν. Τὰ μέρη ἀτινα ὑπεκρίνετο ἀπειρημόνευε πολλάκις, ἀπαξ μόνον ἀναγινώσκων αὐτά. Ἀλλὰ τὸ πλεονέκτημα τοῦτο τῆς ἰσχυρᾶς μνήμης ἀπώλεσε καθ' ὀλοκληρίαν μετὰ τὸν θάνατον τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων του, ἕνεκα τῆς βαθεῖας λύπης, ἣν ἠσθάνθη.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Φιλολογικά. Ὁ Αὐγουστος Βακερί, γηραιὸς δημοσιογράφος, εἰς δὲ τῶν ἐνθερμοτάτων θιασωτῶν τοῦ Βικτωρος Οὐγκώ, οὗ ἦτο καὶ φίλος στενωτάτος, ἐξέδωκε νέον ποιήμα του φιλοσοφικόν, τὴν Futura. Τὸ κύριον πρόσωπον τοῦ ποιήματος εἶνε ὁ Φάουστ, ὃν συνταυτίζει ὁ ποιητῆς μετὰ τὸν Ἰωάννην Φούστ, τὸν σύντροπον τοῦ Γούτεμπεργ, τὸν τυπωσάνα μετὰ τούτου τῷ 1457 τὸ πρῶτον βιβλίον. Ὁ Φάουτ τοῦ Βακερί, ὡς ὁ τοῦ Γκαίτε ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τῆς ὀμωμύσου τραγωδίας, νυμφεύεται τὴν Ἐλένην, τὴν λευκώλενον ἑλληνίδα, γεννᾷ δὲ ἐξ αὐτῆς οὐχὶ ὡς ἐν τῇ γερμανικῇ τραγωδίᾳ τὸν Εὐφορίωνα, τὸ παιδίον τὸ ἐπισφραγίζον τὴν συνδιαλλαγὴν τοῦ ἀρχαίου κάλλους καὶ τοῦ νεωτέρου ιδεώδους, ἀλλὰ τὴν Μέλλουσα (Futura), ἀγνήν, συμπαθῆ καὶ ἀγαθὴν παρθένον, ἐξ ἧς θὰ προέλθῃ ἡ σωτηρία τοῦ κόσμου· διότι ἡ Μέλλουσα εἶνε ἡ προσωποποιία τῆς τυπογραφίας, δι' ἧς θὰ νικηθῆ τὸ κακὸν ἐν τῷ κόσμῳ.

— Ἐν πανηγυρικῇ συνεδριάσει τῆς ῥωμουνικῆς ἀκαδημίας, προσεδρεύοντος αὐτοῦ τοῦ βασιλέως, ἡ βασίλισσα Ἐλισάβετ ἀνέγνω διήγημα αὐτῆς· Τὸ ὄνειρον τοῦ ποιητοῦ». Τούτου ἑλληνικὴν μετάφρασιν ἐδημοσίευσαν οἱ «Σύλλογοι» τοῦ Βουκουρεστίου.

Καλλιτεχνικά. Ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ Santa Maria della Place τῆς Ρώμης καταπεσοῦσα μεγάλη λυχνία μετέδωκε τὸ πῦρ, ὅπερ ἀνῆλθεν ἐν ἀκαρεῖ μέχρι τῆς στέγης ἐπενεγκῶν σημαντικὰς ζημίας. Μόλις ἐσώθησαν μετὰ πολλοῦ κόπου καὶ κινδύνου ἐκ τῶν φλογῶν αἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ βαρύτιμοι εἰκόνες τῶν Σιδυλλῶν τοῦ Ραφαήλ καὶ τῆς τοῦ Βαλθάσαρ Περούτση.

— Ὁ γνωστός ζωγράφος Ἀγγέλῃ ἐκλήθη ὑπὸ τῆς βασιλείας τῆς Ἀγγλίας ὅπως ἀπεικονίσῃ αὐτὴν ἐν στολῇ ἀρχηγοῦ τοῦ πρώτου πρωσικοῦ συντάγματος τῶν φρουρῶν δραγόνων. Τὴν εἰκόνα ταύτης θὰ χαρίσῃ ἡ ἄνασσα ὡς ἐνθύμημα εἰς τὸ βῆθρον σύνταγμα.

Θεατρικά. Ἐν τῷ Δυρικῷ γαλλικῷ θεάτρῳ τοῦ Ρουέν παρεστάθη νέον μελοδράμα ὁ *Benvenuto* τοῦ Γάλλου μουσικοῦ Ἀλβέρτου Καέν. Ἡ ὑπόθεσις τοῦ μελοδράματος τοῦτου ἐλήφθη ἐκ τῆς «Πολιορκίας τῆς Κορίνθου» τοῦ Βύρωνος. Ὁ Μάρκος, Ἐνετός εὐπατριδῆς, αὐτομολεῖ πρὸς τοὺς Τούρκους, καὶ βοηθεῖ αὐτοὺς νὰ κυριεύσωσι τὴν Κόρινθον, διότι ὁ πατριεὶος Μινότης ἤρνηθη νὰ τῷ δώσῃ εἰς γάμον τὴν θυγατέρα του. Ἐπέρχεται δ' ἡ λύσις διὰ τῆς πυρπολήσεως τῆς Κορίνθου, τοῦ θανάτου τῆς κόρης ἐκ θλίψεως καὶ τοῦ θανάτου ἐπίσης τοῦ προδότου Μάρκου μετανοήσαντος. Τὸ κείμενον τοῦ μελοδράματος, ποιηθὲν ὑπὸ Λουδοβίκου Γαλλέ, κρίνεται ἀτεχνον καὶ γαλαρόν, ἀλλὰ καὶ ἡ μουσικὴ δὲν θεωρεῖται ἀνταξία τῆς μεγάλης ἐπιβολῆς τοῦ ἔργου, ἔχουσα μὲν πολλὴν χάριν, ἀλλὰ στερομένη δυνάμεως καὶ ζωῆς.

— Μία ἐφημερίς τῆς Λιψίας δημοσιεύει περιέρχους πληροφορίας περὶ μουσικῶν συνθέσεων τῆς οὐχὶ πρὸ πολλοῦ ἀποθανούσης αυτοκρατορίας Αὐγούστας, τῆς μάμμης τοῦ νῦν αυτοκράτορος τῆς Γερμανίας. Ἡ αυτοκράτειρα ἐδιδάχθη τὴν μουσικὴν παρὰ τοῦ Ἑρμαν Σμιδτ, τοῦ χρηματικῆς διευθυντοῦ τῶν ὀρχηστικῶν μίμων καὶ αὐλικῆς μελοποιού· οὗτος δ' ἐνέπνευσεν εἰς αὐτὴν τὴν ἀγάπην πρὸς τοὺς χοροὺς καὶ τὴν ὀρχηστικὴν μουσικὴν. Ἔργον τῆς αυτοκρατορίας εἶνε ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ ὀρχηστικοῦ μίμου «ἡ Παρέλασις τῶν προσωπίδωφ», ὅπερ πολλάκις παρεστάθη ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Φρειδερίκου Γουλιέλμου τοῦ Γ'· πολλὰ δὲ μέλη αὐτῆς παρενεβλήθησαν εἰς μελοδράματα καὶ ὀρχηστικὸς μίμους. Ὅτε ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῆς Πρωσίας ἡ Αὐγούστα, διέταξε νὰ περισυλλεχθῶσι τὰ μουσικὰ ἔργα τῆς, ἀπαγορευθείσης τῆς πωλήσεως καὶ τῆς ἐκτελέσεως αὐτῶν, πλὴν ἐνὸς ἐμβατηρίου, ὅπερ φέρει τὸν ἀριθμὸν 10 ἐν τῇ συλλογῇ τῶν ἐμβατηρίων τοῦ πρωσικοῦ στρατοῦ.

— Ὁ μελοποιὸς τοῦ «Ἀσκανίου» Σαῖν Σαένς, τοῦ ὁποῦ ἦτο ἄγνωστος ἡ τύχη φαίνεται ὅτι ἐπὶ τέλους ἀνευρέθη. Κατὰ τηλεγράφημα τοῦ Πρακτορείου Χαβῆ πρὸς τὰς Παρισινὰς ἐφημερίδας, διαμένει ἐν Λὰς Πάλμας τῶν Καναρίων νήσων, σκοπεῖ δ' ἐκεῖθεν νὰ μεταβῇ εἰς Ἴσπανίαν.

ΠΑΝΤΟΙΑ

Νομοὶ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τάξιν πληθυσμοῦ

Ἀπογραφὴ 1889

Νομοὶ	Πληθυσμὸς
1 Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας	257.764
2 Ἀχαΐας καὶ Ἠλείδος	210.713
3 Μεσσηνίας	183.232
4 Λαρίσης	168.034
5 Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας	162.020
6 Ἀρκαδίας	148.285
7 Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας	144.836
8 Τρικκάλων	143.143
9 Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος	136.470
10 Κυκλάδων	131.508
11 Λακωνίας	126.088
12 Κερκύρας	114.535
13 Εὐβοίας	103.442
14 Κεφαλληνίας	80.178
15 Ζακύνθου	44.070
16 Ἄρτης	32.890
Τὸ ὅλον τοῦ πληθυσμοῦ	2,487,208

— Τοιαύτη ἔλλειψις ὑπηρετριῶν ὑπάρχει ἐν Μελβούρνῳ τῆς Αὐστραλίας, ὥστε αἱ οἰκοδόμοιαι συνελθούσαι κατέβαλαν κοινὰ κεφάλαια ὅπως παραγγείλωσι φορτίον ἐλόκληρον ὑπηρετριῶν εἰς Ἀγγλίαν.

— Ὁ μέγας σύλλογος τῶν ἀγγλῶν δημοσιογράφων ἀριθμεῖ ἐν συνόλῳ 2000 μέλη, ὧν 600 διαμένουσιν ἐν Λονδίῳ.

— Ἡ βασίλισσα Ναταλία τῆς Σερβίας ἐπιθυμοῦσα ἐν οἰαδήποτε περιπτώσει ἀτυχίας νὰ μὴ ἀφήσῃ τὸν υἱὸν τῆς ἐκτεθειμένον καὶ εἰς τὸν κίνδυνον τῆς πενίας ἐξησφάλισε τὴν ἰδίαν τῆς ζωῆν εἰς βιενναίαν ἀσφαλιστικὴν ἐταιρίαν ἀντὶ τῆς ἑκατομμυρίου φράγκων.

ΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ

Ἡ Ρώμη. Ἡ δημοσιευομένη εἰκὼν ἧτις εἶνε ἄποψις τῆς μεγάλης πόλεως κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Νέρωνος ἐλήφθη ἐξ ἐνὸς τῶν ἀρίστων ἔργων τοῦ Χαμερλιγγίου, τοῦ Ἀχασθήρου ἐν Ῥώμῃ (*Ahasver in Rom*). Ὡς γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀχασθῆρος φέρεται ἐν τῇ παραδόσει ὁ Περιπλανώμενος Ἰουδαῖος, σκηναῖς δὲ τοῦ ἀτελευτήτου βίου αὐτοῦ, ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐπὶ Νέρωνος κοινωνικὴν κατάστασιν τῆς Ῥώμης ἀπεικονίζει τὸ βῆθρον ἔπος τοῦ γερμανοῦ ποιητοῦ.

ΕΔΩ Κ' ΕΚΕΙ

Μεταξὺ νεοτύμφων. Ἐκεῖνος: — Ἐτρόμαξες νὰ ἦς, καυμένη τὸ νὰί ἄμα σὲ ρώτησε ὁ παπᾶς. Ἐκεῖνη: — Δὲν εἶχα τόσο θάρρος. . . ἄλλη φορὰ θὰ τὸ πῶ καλλίτερα.

Ἄκρον ἄκρον παιδιολογίας. — Δὲν εἶδα πολυλογώτερον ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν Γιάννη. Αὐτὸς καὶ ὅταν θάρρῃς πῶς σπακίνει μίλει μέσα του.

Προθυμία φίλου. — Αὐτὸς ὁ εὐλογημένος εἶνε ἀκατάπειστος. — Τοῦ μίλησες; — Ναὶ ἀδελφέ, ἐμάλλισε ἡ γλῶσσά μου, μὰ τοῦ κάκου δὲν παίρνει ἀπὸ σωστὸ λόγον, μόνον βλακίαις ἀκούει. — Θέλεις νὰ τοῦ μιλῆσω κ' ἐγώ;

Ἀστασία. — Δὲν εἶδα πλέον ἄσπιτον ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν φίλον σου. . . αὐτὸς, ἀδελφέ, ἀλλάζει τὰ αἰσθηματά ὅπως τὰ ποικάζει του — κάθε δεκαπέντε ἡμέρας.

Ἡ ἡλικία τῶν γυναικῶν. Ὁ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου: — Πόσον ἐτῶν εἶσθε; Ἡ μάρτυς ἀκκιζομένη: — Εἶδα εἰκοσι φορὰς τὰ ρόδα ν' ἀνθίζουν. Ὁ πρόεδρος: — Καὶ πρὸ πόσων ἐτῶν εἶσθε τυφλή;

ΤΡΕΙΣ ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Ὁ ἔρωσις εἶναι λαχρὸν ὅλος ὁ κόσμος παίρνει λαχνοὺς καὶ κερδίζουν οἱ ἡλίθιοι.

*

Κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ φαντασθῇ ποτε ὅτι εἶνε δυνατὸν ν' ἀποθάνῃ πρὸ συγγενοῦς πλουτοῦ τὸν ὁποῖον μέλλει νὰ κληρονομήσῃ.

*

Ὅπως τὸ χρῆμα, καὶ ὁ χρόνος ἔχει τοὺς σπατάλους καὶ τοὺς φιλαργύρους του — ἀλλ' οἱ δεῦτεροι εἶνε πολὺ ὀλιγώτεροι τῶν πρώτων.

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Τὰ κόκκινα ψάρια διατηροῦνται μακρότατον χρόνον ἐντὸς τοῦ ὕδατος τῶν ὑαλίνων γαστρῶν, ἂν ἐμβάλωμεν εἰς τὴν γαστρὰν ἐνυδρὸν τι φυτόν, ἐκ τῶν προχείρων εὐρισκομένων ἐν δεξαμεναῖς κήπων κλπ. Οὕτω καὶ τὸ ὕδωρ προφυλάσσεται ἀπὸ τῆς σήψεως καὶ δὲν παρίσταται ἀνάγκη συχνοτάτης ἀλλαγῆς αὐτοῦ.